

# *Arvingen till Ballantrae*



# *Arvingen till Ballantrae*

eller

## *Bröderna*

dramatisering av Robert Louis Stevensons största roman

av Christian Lanciai (2001)

### *Personerna:*

Lord Durrisindeer  
James Durie, hans äldste son  
Alison Graeme, dennes trolovade  
Henry Durie, James yngre bror  
Ephraim Mackellar, trotjänare  
Tom MacMoreland  
John Paul, tvivelaktig tjänare  
Macconochie, stöddig tjänare  
lokala krogbesökare  
krogvärd  
Överste Francis Burke  
Kapten Edward Teach, mera känd som kapten Svartskägg, en förskräcklig pirat  
hans lika förskräckliga pirater  
en styrman  
Jessie Brown, avdankat fnask  
fyra smugglare  
en doktor  
Secundra Dass  
en sepoyer  
guvernören i Nya England  
societetsfolk i New York  
John Mountain  
hans gäng av ruskprickar  
kapten Harris  
Sir William Johnson  
några av hans expeditionsmedlemmar

Handlingen utspelar sig i Skottland (Solway), till havs, i Indien (Bengalen)  
och i staten New York i Amerika ungefär 1745-1765.

Copyright © Christian Lanciai 2001

## *Arvingen till Ballantrae*

Akt I scen 1. Durrisdeer, det inre av slottet.

*Lord Durrisdeer* Mina barn, vi står inför ett svårt dilemma. Det är därför jag har bitt oss samlas här i noggrann överläggning, ty det gäller vår familjs ära och framtid.

*James* Kom till saken, far. Vi somnar annars.

*Alison* Låt honom tala till punkt, James.

*Durrisdeer* Vår nation står åter inför ett inbördeskrig. Det är vårt skotska hus Stuart mot inkräktarhuset från Tyskland Hannover. Det är vår egen Charles Edward mot kung Georg i London. För oss som för de flesta skottar verkar saken enkel. Bonnie prins Charlie är en äkta Stuart, men kung Georg är ju tysk. Men saken är inte så enkel, och svårast av allt är att förutse vilken sida som skall avgå som segrare.

*James* Saken är enkel, far. Vi slåss för rätt person och segrar.

*Durrisdeer* Men vem är då rätt person? Kan du svara på det, min son?

*James* Huset Stuart naturligtvis. Saken är ju självklar.

*Durrisdeer* Det är det den inte är, åtminstone inte politiskt. Därför tänkte jag lösa saken så, att en av er blir kvar här som kung Georgs trogne undersåte, medan den andre drar ut och följer bonnie prins Charlie i fält.

*Henry* Som den yngre sonen är det min sak att ta riskerna. Jag följer prinsen i fält medan James får ta hand om godset.

*James* Kommer aldrig i fråga. Jag är äventyraren i familjen. Du är den stabilare av oss, Henry. Stanna du snällt hemma.

*Durrisdeer* Henry har rätt. Den yngre sonen borde offra sig och ta riskerna medan arvingen borde stå sig väl med överheten.

*James* Jag protesterar.

*Alison* James, jag är trolovad med dig. Om du drar ut i krig så blir vi aldrig gifta.

*James* Låt du mig följa min natur och följ du din egen.

*Henry* James, det är min plikt att kläda skott för dig och för familjen.

*James* Låt oss singla slant om saken! Annars blir den aldrig avgjord.

*Henry* Jag går med på det. Om det blir klave far jag ut.

*James* Topp! (*singlar*) Det blev krona.

*Alison* Nej! (*tar upp myntet och kastar det rakt genom familjevapnets blyinfattning.*)

Om du älskade mig lika mycket som jag älskar dig, så stannade du hemma!

*James* Äran, Alison, går före kärleken i allt.

*Alison* Då hoppas jag du stupar! (*rusar ut*)

*Henry* Jag hoppas du vet vad du gör, James.

*James* Jag har alltid vetat vad jag gör, i synnerhet när jag riskerat livet för min ära.

*Henry* Du har ingen ära. Du har bara slug beräkning parad med dumdristig ansvarslöshet.

*James* Börja inte nu igen! Lämna pastorn åt moralen!

*Durrisdeer* James, du har själv tagit initiativet och ditt öde i din hand. Vad du än gör, så vanära ej familjen.

*James* Det är det sista jag gör. Det vet du, far.

*Durrisdeer* Farväl då, dyre son, och lycka till! (*omfamnar honom*)

*Henry* Du tvingar mig till detta, till att stanna här. Jag önskar dig ändå all lycka. (*fattar hans hand*)

*James* Ni kommer att få höra av mig. Antingen tar huset Stuart makten med min hjälp, eller stupar jag för honom.

*Henry* Inga överdrifter, tack.

*Durrisdeer* Ack, det här är en svår stund för oss alla. Jag står inte ut. Det är bäst jag går till vila.  
*James* Mackellar, packa mina väskor. Jag beger mig snarast möjligt.  
*MaCkellar* Ja, herr James. (*drar sig ut med fadern*)  
*Henry* Vilken sits! Han drar i kriget ensam medan jag får sitta kvar. Om han blir dödad får jag skulden, och om Stuart segrar får jag bära hundhuvudet som engelsk förrädare. Det blir lika illa hur det än går. Det är bara att hålla god min och göra det bästa av saken. (*går*)

## Scen 2. Vårdshuset.

1 Kriget går åt helvete. Jag säger bara det.  
2 För vilkendera sidan? För kungen eller Stuart?  
3 För min del får det gärna gå åt helvete för båda två.  
4 Krig är krig, och alla går åt helvete. Ingen har någonsin vunnit ett krig utan att ha förlorat på kuppen.  
1 Du sa det.  
3 Så låt dem kriga ihjäl sig bara vi får leva.  
2 Så talar en fegis.  
3 Är vi inte alla lika fega?  
4 Herr James tog med sig alla våra käckaste gossar i kriget. Vem blir då kvar?  
1 Och vem kommer tillbaka? Ingen!  
3 Var inte så pessimistisk. Kriget är inte över än.  
4 Kvar blir den tråkige Henry som lord av Durrisdeer med bara den tråkigaste delen av befolkningen.  
3 Men herr James var en odåga som bara spelade, en opportunist som bara ställde sig in hos bonnie prins Charlie och sade vad han ville höra och gav honom dåliga råd. Och Alisons dagliga brev till honom lät han falla ur fickan. Han struntade i alla utom sig själv.  
2 Ja, sådan har han alltid varit. Slug men blott en spelare.  
*Tom MacMoreland (bryter in)* Allting är förlorat! Vi har förlorat vid Culloden!  
4 Och bonnie prins Charlie?  
*Tom* Har flytt! Han har lämnat allt!  
1 Då är kriget förlorat.  
2 Det verkar så.  
3 Och herr James? Kommer han tillbaka?  
*Tom* Han föll i striden som alla andra. Han sågs vid sidan av prins Charlie där striden stod som hetast, och sedan sågs han inte mer. Han är onekligen stupad.  
*John Paul* Det här måste familjen få veta.  
*Tom* Nyheten drar som en löpeld över hela landet. Alla familjer berörs, ingen blir skonad, det är en katastrof för alla!  
4 Bara engelsmännen sitter väl tillfreds.  
1 Som alltid.  
3 Men vi har överlevt.  
4 Och nu blir Henry lord av Durrisdeer.  
2 Vi slipper honom aldrig.  
*John Paul* Det ska han genast få veta. (*skyndar ut*)

Scen 3. Lord Durrisdeer, Henry och Alison vid middagen.

*lorden* Ingenting nytt från kriget?  
*Henry* Alla väntar på det avgörande slaget.  
*Alison* Mitt hjärta är redan krossat ändå. James skulle aldrig ha fått fara.  
*Henry* Han ville det själv. Han insisterade själv.  
*Alison* Du lät honom singla slant om saken.  
*Henry* Han ville det själv!  
*lorden* Bruka inte nu, barn. Vi har tjatat om allt detta förut.  
*Alison* Om han stupar kommer jag aldrig att förlåta dig.  
*John Paul (kommer inflåsandes och påstruken)*  
*lorden* Vad är det, John Paul? Är du berusad nu igen?  
*John Paul* Jag hörde det i värdshuset! Allt är förlorat!  
*Henry* Vad har hänt?  
*John Paul* Prinsen är fallen vid Culloden! Och herr James med honom!  
*Henry* Det får inte vara sant!  
*lorden* Vem förkunnade detta?  
*John Paul* Tom McMoreland, som själv var med! Han såg det själv!  
*lorden* Han överdriver förmodligen. Antagligen undkom prinsen levande, och James är inte så dum att han låter sig gå under.  
*John Paul* Men han är rapporterad stupad! Med alla de andra! Alla våra käcka gossar!  
*Alison (reser sig)*  
*Henry* Jag ville inte detta, Alison. Jag hade hellre stupat själv än låtit honom dö.  
*Alison* Om han är död, Henry, kommer du nu att ha alla emot dig.  
*Henry* Tror du inte jag vet det?  
*lorden* Det är inte ditt fel, Henry.  
*Alison* Övertyga folket om det.  
*Henry* Om han är död kommer han att fortsätta existera som en ständig förebråelse för mig.  
*lorden* Ta det inte så hårt. Du blir nu lord Durrisdeer efter mig. Det avgjordes redan när han insisterade på att få ge sig ut i kriget.  
*Henry (upprörd)* Det gör bara saken värre! (*går*)  
*lorden* Det är inte hans fel.  
*Alison* Jo, det är det, och därför är det synd om honom. Men James kan ha överlevt.  
*lorden* Vi får leva på det hoppet. John Paul, din nyhet var inte välkommen. Gå ut och nyktra till.  
*John Paul (skamsen)* Ja, herrn. (*går ut*)  
*Alison* Jag har hört att James inte brydde sig om mina brev. Ändå skrev jag nästan varje dag, men inte ett svar fick jag. Han krossade allas våra hjärtan från början.  
*lorden* Ja, han gjorde det.  
*Alison* Lord Durrisdeer, er son Henry kommer att få en svår tid framöver. Om ni vill gifter jag mig med honom i stället.  
*lorden* Ni är generös, lady Alison.  
*Alison* Nej, jag ser bara min skyldighet.  
*lorden* Dessutom är ni klok.  
*Alison* Det måste vi alla försöka vara, eftersom James inte är det.

#### Scen 4. Vårdshuset.

*John Paul* Jag säger er, att Henry är ett kräk. Han lever högt på sin brors undergång. Han blir nu lord Durrisdeer med orätt medan hans brors lik ropar till oss från andra sidan graven.

*1* Vad vill du, John Paul? Vill du ha hämnd?

*John Paul* Nej, jag säger bara sanningen, och den ska alla veta! Vår framlidne herr James, den rättmätige arvingen till Ballantrae, var högt begåvad och en trevlig sällskapsbror, ett snille nästan, som kunde göra sig populär och alltid kläcka ett gott skämt, medan pretendenten husbonden Henry är en tråkig träkarl som inte ens hans hustru Alison kan med.

*Macconochie* (*har gradvis kommit in försynt och ställt sig att lyssna*) Vad säger du, din bov, förrädare mot den familj som du tjänar! James var en omänsklig odåga som bara tänkte på sig själv och alltid drog fördel av andra, en fullfjädrad egoist, som sannolikt förrådade bonnie prins Charlie åt engelsmännen för att komma undan med livet själv!

*John Paul* Hör inte på honom. Han vet inte vad han säger.

*Macconochie* Du vet inte vad du säger när du förtalar herr Henry, den ende ordentlige i den familjen! Han må vara inåtvänd och full av komplex inför sin äldre bror, men han är snäll och artig och sköter sina saker! Det gjorde aldrig den elake herr James!

*John Paul* Jo, han är så snäll så frugan trampar ner honom i toffeln. Hon gifte sig med honom bara av medlidande. Hon har aldrig älskat honom. Hon liksom hennes svärfar älskade alltid bara herr James.

*Macconochie* Den odågan! Den grymme opportunisten! Den hänsynslöse spelaren!

*John Paul* Han var briljant! Och nu är han död för att herr Henry var för feg för att våga dra ut i kriget.

*Macconochie* Det är inte sant!

*John Paul* Ska vi slåss om saken?

*Macconochie* Gärna det!

*1* Jag sätter tio shillings på John Paul.

*2* Femtio på Macconochie.

*3* Jag bokför oddsen.

*4* John Paul har ingen chans mot Macconochie.

*1* Men John Paul är starkare.

*2* Det tvivlar jag på.

*5* Ett pund på Macconochie!

*Burke* Lugna er. Ni vet ju inte vad ni tänker slåss om.

*5* Vem är han?

*2* Jag känner honom. Han var med bonnie prins Charlie. Han är irländare.

*1* En av dom!

*3* Jag känner dig. Du var med prins Charlie men svek honom! Du är Francis Burke, som gjorde saken större skada än någon annan!

*Burke* Det spelar ingen roll vem jag är. Men jag har bud till familjen Durie.

*John Paul* Vad då om?

*Burke* Det angår bara dem.

*Macconochie* Jag och John Paul är båda drängar hos dem. Vem är budet från?

*Burke* Arvingen till Ballantrae.

*John Paul* (*förtjust*) Han lever! Min gyllne pojke lever!

*Macconochie* Vad menar du? James Durie är ju död. Han föll vid Culloden.

*Burke* I så fall gjorde jag det också.

3 Jag känner honom. Överste Francis Burke. Han var känd som lojalist när han anslöt sig till prinsen. Många var säkra på att han agerade som agent för engelsmännen.

2 Och vållade prinsens fall?

3 Tillsammans med James Durie.

2 Vad fan gör en sådan här? Kör ut honom!

*Macconochie* Vänta! Överste Burke, vad har ni att berätta?

*Burke* Det rör endast familjen Duries öron.

*John Paul* Var är han?

*Burke* Senast jag såg honom var han i Amerika.

*Macconochie* Då är han åtminstone på säkert avstånd.

*John Paul* Kommer han hem?

*Burke* Det kan jag inte uttala mig om, för det vet jag ingenting om.

1 Ta ett glas med oss! Du kom trots allt med goda nyheter.

*Burke* Tack, men jag blir säkert bjuden hos lord Durrisdeer. Jag kan ju komma tillbaka hit sedan.

*Macconochie* Låt honom gå med sitt olycksbud till herr Henry, innan någon här slår ihjäl honom.

*Burke* Tack för rådet. Vi ses igen, gentlemän! (*går*)

*John Paul* Det blir ett glädjebud för hela familjen!

*Macconochie* Tror du det?

*John Paul* Naturligtvis!

*Macconochie* Ja, för lorden och fru Alison, men inte för oss som bara sliter för familjens bästa. Herr James var en ulv i fårakläder som bara förde olycka med sig!

*John Paul* Han var ett geni, familjens enda ljus!

*Macconochie* Ska vi slåss om saken?

*John Paul* Gärna det!

1 Börja inte nu igen. Herr James lever ju. Alltså är herr Henry helt utan skuld.

*Macconochie* Vilket skulle bevisas.

*värden* Gå hem nu, pojkar. Ni kan fortsätta tvista i morgon.

*John Paul* Ja, det gör vi. När vi festat hela natten för att herr James lever.

*Macconochie* Jag sparar mitt festande tills han dör på riktigt.

*John Paul* Det gör han aldrig.

*Macconochie* Det gör vi alla.

*värden* Gå ut och gör upp. Jag måste stänga.

2 Jag håller på dig, *Macconochie*.

5 John Paul är en tom skrävlare och skälm.

(*De fortsätter diskutera medan de drar sig ut.*)

#### Scen 5. Durrisdeer. Vid brasan.

*Henry* Kan vi då aldrig tala om något annat än James?

*Alison* Men han är ju vårt käraste samtalsämne.

*Henry* Men tror ni det är roligt för mig att ständigt få höra alla dygder prisas i himmelens höjd bara för att han är död?

*lorden* Påminn oss inte om att han är död. I våra hjärtan lever han ännu.

*Henry* Ja, han lever desto mer bara emedan han är död!

*Alison* Du tycks aldrig få nog av att han är död.

*Henry* Kom nu inte och anklaga mig för hans död igen!

Alison Ingen anklagar dig. Men om du rest ut i kriget i stället för han hade han ännu varit kvar hos oss.

Henry Och jag hade varit död. Ja, det hade varit bättre.

lorden Var nu inte bitter, Henry.

Henry Jag är inte bitter!

Mackellar Jag kan vittna om hur hårt Henry arbetar för oss alla bara för att hålla stället fritt från skulder. Utan herr Henry hade familjen varit ruinerad.

lorden Ja, han är snäll och duktig.

Alison Men en dålig far åt vår dotter.

Henry Alison, jag valde aldrig dig till hustru. Du valde mig till man bara emedan James var död. Vänta dig då inte bättre av din man än en vanlig toffelhjälte.

lorden Var nu snäll, Henry, som du brukar.  
(*det knackar på porten*)

Henry Gå och öppna, Mackellar, och kom sedan in på kontoret. Vi har några extra räkenskaper att granska. (*Mackellar går bort.*)

Jag har fått nog av ert sällskap. Ert enda sällskap är ju bara James. (*går*)

Alison Han har bara komplex.

lorden Det är mitt fel. Han fick växa upp i skuggan av sin bror, som jag alltid favoriserade och älskade, fastän han aldrig gav mig någon glädje.

Alison Han är död nu.

lorden Ack ja, han är hopplöst evinnerligt död. Varför förföljer han oss då som om han ännu levde? (*Mackellar kommer in med Burke.*)

Mackellar En överste Burke som säger att han kommer med något bud.

lorden Överste Burke från Irland?

Burke Till er tjänst, Mylord. Jag har underrättelser.

lorden Ni var väl med prinsen?

Burke Och jag var med er son tills vi övergav prinsen strax efter Culloden.

lorden (*djupt rörd*) Kan ni berätta hur det gick till?

Burke Jag kan berätta mer än så. Jag kan berätta att han lever.

lorden Vi vet redan att prinsen lever.

Burke Jag menar er son.

lorden Lever han?

Burke Ja, i högsta välmåga.

lorden Alison! Kom i mina armar! Min son lever!

Alison Mackellar, gå och säg till Henry. Berätta allt vad ni vet, överste Burke.

Burke Det är därför jag är här. Men jag har tre brev med mig till lord Durrisdeer, fru Alison och herr Henry. Dem måste jag först av allt leverera.  
(*lämnar brev till lorden och Alison. Mackellar kommer in med Henry.*)

(*till Henry*) Arvingen till Ballantrae, förmodar jag?

Henry Jag har aldrig antagit den titeln. Men jag är Henry Durie av Durrisdeer.

Burke Då har jag brev till er. (*överräcker brevet*)

Alison (*ger sitt brev till Henry*) Det är bättre att min make får hans brev.

Burke Ni är blek, madame.

lorden Vi är alla bleka. Det vore konstigt annars.

Henry Alison, det är bäst att du får ta igen dig och läsa ditt brev i lugn och ro för dig själv. Får jag hjälpa dig till ditt rum?

Alison Tack, Henry. Det är nog precis vad jag behöver, ty detta är för mycket.  
(*Henry leder ut Alison.*)

lorden Innan jag läser brevet, överste Burke, vill jag höra er egen historia om ert samröre med min son. Var är han nu?

*Burke* Jag förmodar att han är i Paris på middag hos någon betydande dam av den högsta societén. Kort sagt, han är i smöret. (*Henry kommer tillbaka.*)

*lorden* Hörde du, Henry? Han är i Paris!

*Henry* Kommer han hem?

*Burke* Inte i första taget, om jag känner honom rätt. Men han kommer säkert när det passar honom.

*Henry* Det stämmer väl med honom. Får vi höra vad ni vet?

*Burke* Gärna det.

*lorden* Men försök fatta er kort. Jag är gammal och trött.

*Burke* Jag förstår. Jag måste först av allt be att få framföra min vittnesbörd om, att er son är den snillrikaste och skickligaste karl jag någonsin lärt känna. De svåraste situationer, som vem som helst annars funnit sig rådlös eller vettskrämd i, har han hanterat med den perfektaste balans och kallsinnighet, som om livsfara för honom aldrig inneburit ens något behov av mod. Kort sagt, av alla modiga män jag lärt känna tar han priset.

*Henry* Kom till saken. Vad hände?

*Burke* Vi övergav prinsen så snart han själv övergett sin egen sak och smitit efter Culloden. Vi slog ihop våra påsar och lyckades komma ombord på ett fartyg till Amerika, som snart blev taget av en pirat. Det var den ökände kapten Svartskägg, som vi nödgades segla med ända tills vi lyckades fly i Amerika. Genom James Duries otroliga skarpsinne lyckades vi komma över alla piraternas guld, som vi flydde med upp i ödemarkerna, där våra vägar skildes. Jag tror han grävde ner sitt guld medan jag tog med det ner till kolonierna. Vi sågs igen i Fort St. Frederick, och han berättade då att han ämnade resa tillbaka till Europa till Paris. I alla sammanhang uppträdde han som den borne ledaren som kunde få vem som helst med sig och som aldrig backade inför att utsätta sig för fara när nöden så krävde. Ingen jag har känt har varit mindre rädd för döden än han.

*lorden (reser sig)* Tack, min vän. Nu kan jag gå och lägga mig och för första gången på mycket länge sova mycket gott. Ni stannar väl här över natten?

*Burke* Jag tackar och accepterar gärna.

*lorden* Det är jag som skall tacka. Godnatt, min vän. Henry och Mackellar visar er till rätta. (*går tillfredsställd ut*)

*Henry (när han gått)* Berätta nu hela sanningen.

*Burke* Vad vill ni veta?

*Henry* Detaljer. Intima detaljer. En vanlig pirat hade halshuggit både James och er. Han måste ha ställt sig väl med piraterna. Hur gick det till?

*Burke* Då måste jag gå in på detaljer.

*Henry* Det är det jag ber er göra.

(*scenen skiftar till ombord på ett fartyg*)

*Teach (med värjan i högsta hugg)* Era stympade blekfisar, tror ni jag har kapat ert skepp bara för att dadda er, era förtorkade traslemmar? Tror ni jag har någon ringaste användning för er annat än som däcksvabbar och kråkskrämmor? Ni duger ju inte till att hängas i rånocken ens! Ni skulle bara misspyda och vanhelga vår heliga sjörövarflaggas oantastlighet, era dödfödda lipsillar! Ni skulle inte ens vara kapabla till att våldta era egna mammor, era diarréfisande stjärtmesar och värdelösa stinkflyn! Ni duger vara till en enda sak: till att gå plankan, om ni inte pinkar ner er på vägen och halkar på såpan och blir hajmat ändå! Jag har bara användning för ett fåtal av er, och de måste då kunna piska livet ur matrosar, mörda på löpande band och inte tveka inför att sticka skepp i brand med hela manskapet bakbundet ombord! Nå, vilka anmäler sig frivilligt? Ett, två, tre!

James Kapten Teach, ett ord, om jag får be.

Teach Vad vill du, din dödfödda fähund? Vill du hellre gå plankan i alla fall?

James Jag vill bara ge er ett gott råd.

Teach Och vem är du att våga ge mig, kapten Svartskägg Teach, din siste och störste sjörövarkapten, den minsta antydning till rådgivning, din ohängda bastardlymmel?

James Ni behöver en kvartermästare. Er besättning super sig hela tiden full på kredit och vet inte i fyllan och villan vad de gör, så att de börjar jaga örlogsmän....

Teach Örlogsmän? Har vi tagit upp jakten på en örlogsmän?

James Se själv i kikaren.

Teach (*tar genast en kikare*) För fan i helvete, vad var det för en klåparsabotör som siktade det förbannade spökskeppet och trodde vi kunde infånga den livsfarliga kaparen? Han ska hängas i rånocken genast och piskas i strimlor och skalperas levande medan vi flår och kastrerar honom!

(*kanonskott i fjärran*)

Nej, nu fan skjuter de taskarna av oss också! Hit med en bägare rom, eller jag går bärsärkargång här ombord genast och stympar alla ostympade ohängda djävlar ombord!

James Var försiktig med rommen. Om besättningen är full kan de inte sikta.

Teach Du har rätt, din förbannade drummel! Skär av honom repen! Vi behöver honom! Han blir en bra pirat bara han får vada genom ett dussin blodbad först!

James Vi har ingen chans mot örlogsmannen. (*Kanonader på avstånd igen.*) Det är bäst ni lägger om kursen.

Teach Skulle jag fly för ett vanligt hederligt fartyg utan piratflagga?

James Ni har inget val, för era kanoner är felriktade, och er besättning är för full för att varken kunna skjuta eller sikta.

Teach Ta befälet då, din förbannade kvartermästare, medan jag går och filosoferar över situationen med en välbehövlig flaska rommedicin! Skeppet är ditt, din impotenta landkrabba! (*flyr*)

James Kapten Teach har flytt in i kabyssen. Det är bäst ni låser om honom.

styrman Det behövs inte. Går han in där för att söka skydd med rommen kommer han inte ut igen på tre dagar. Han är dräglände stupfull redan.

James Det är han ju alltid.

styrman Inte så stupfull.

James Han är alltså uträknad. Om vi inte vänder skjuts vi sönder av örlogsmannen genast och hängs sedan. Burke, ta rodret!

Burke Skär av repen först.

James Skär av repen! Skota seglen! Dikt lovart! Klart för slag! Sätt fart, matrosar! Vi har inte hela dagen på oss! Dikt babord!

styrman Äntligen har vi en kapten.

James Nej, jag är bara kvartermästare. Kaptenen är bara indisponerad och tar igen sig. Under tiden måste vi ta ansvar för skutan. Hur är läget, Burke?

Burke (*snurrar på rodret*) Vi klarar biffen. Vi seglar fint och ifrån henne. Örlogsmannen är för tungt beväpnad. Hon stampar.

styrman Bli vår kapten, kvartermästare, och släng den nersupna fågelskrämman i kabyssen över bord.

James Nej, vi behöver honom. Hur skall vi klara oss över Atlanten utan honom? Är vi inte en ökänd pirat? Måste vi inte plundra alla skepp på vägen?

styrman Det är det enda vi kan.

James Det är det jag menar.

*Burke* Så vi är alltså sjörövare på riktigt?

*James* Har vi något val? Hur skall vi annars kunna hantera denna blodtörstiga besättning, som inte kan något annat än bara skära halsen av oskyldigt folk? Vi måste hålla stilen. Annars skär de halsen av oss. Först när vi siktar land på andra sidan Atlanten kan vi börja tänka på att fly härifrån, men det är viktigt att ingen av sjörövarna får veta det.

*(tillbaka till Durrisdeer)*

*Burke* Och det var så vi klarade oss. Varje gång vi siktade ett handelsfartyg använde vi oss av Svartskägg Teach som skräckgaljonsfigur, och som sådan var han milt sagt effektiv med sin svartmuskiga uppsyn, sitt vildvuxna svartburriga hår, sitt röda pannband och sin praktfulla piratutstyrel. Han var den klassiska piraten för alla tider och den siste av sitt slag, och James och jag hade roligt åt honom och uppskattade hans skräckinjagande maskerad. Men James manipulerade honom fullkomligt. Och när vi sedan flydde över träsken i Amerika var det han som regisserade vår sorti. Vi söp hela besättningen full och blandade opium i spriten. Teach var med på det plus styrmannen, som hade nycklarna till kassakistan, varpå vi munkavlade Teach och band fast honom vid masten och tog med oss styrmannen utom hela skatten, som vi delade på fyra. Men styrmannen gick åt under flykten över träsken medan Teach och piraterna infångades och dömdes och avrättades genast. De blev en lätt match för piratjägarna.

*Henry* Jag ser här av James brev att han behöver pengar. Vad gjorde han av sin del av skatten?

*Burke* Han grävde ner den nånstans i Catskillbergen.

*Henry* Var du inte med honom då?

*Burke* Nej, vi hade skilts dessförinnan.

*Henry* Om han behöver pengar, varför åker han då inte till Amerika och gräver upp sin skatt?

*Burke* Herr Henry, vi hade många samtal ombord på piraten "Sarah", och han återkom ständigt till er. Han säger gärna till vem som helst om och om igen att ni har usurperat hans ställning, att han som den äldre av er är den rätta arvingen till Ballantrae och att ni till och med tagit hans fästmö.

*Henry* Den uslingen! Han ville själv dra ut i krig och lämna mig kvar här! Jag var emot det!

*Burke* Han säger att allt vad ni äger är hans. Oss emellan tror jag att han ber er om pengar bara för att djävlas med er.

*Henry* Och om jag inte skickar honom pengar?

*Burke* Då kommer han hit tillbaka och gör saken värre för er.

*Henry* Jag hade just den misstanken. Tack, överste Burke, för att ni kom hit. Tack vare er vet vi nu hur spelet ligger.

*Burke* Er bror är spelaren. Ni är bara en pant för honom.

*Henry* Jag vet det, men jag är inte utan motståndskraft. Mackellar visar er till ert rum.

*Burke* Tack.

*Henry* Hur kan vi löna er för er möda?

*Burke* Det enda jag hoppas på är att kunna förbättra mitt rykte. Kanske ni kan hjälpa mig?

*Henry* Mitt eget är inte bättre men om möjligt sämre. Vi sitter i samma båt och kan därigenom säkert samarbeta.

*Burke* Tack. Godnatt. *(går med Mackellar.)*

*Henry* Kom tillbaka sedan, Mackellar!

Det är alltså vad vi står inför: utpressning utan gränser. Och endast så länge vi betalar honom slipper vi honom, den ansvarslöse utsvävaren och piraten! Det är hårda bud, men det finns ingen väg därur utom igenom. Och Alison? Vad tänker hon, som moder åt mitt barn men den som alltid mest har älskat James? Jag tror hon ställer sig på familjens sida mot James. Det är faktiskt vårt enda hopp. (*Mackellar kommer tillbaka.*)

Mackellar, jag förmodar att du hörde alltsammans.

*Mackellar* Ja.

*Henry* Vad tror du om saken?

*Mackellar* Det blir dyrt att hålla herr James på avstånd men ännu dyrare att få honom hem.

*Henry* Hur länge tror du vi kan hålla på?

*Mackellar* Att underhålla honom i främmande land?

*Henry* Ja.

*Mackellar* Det finns en smärtgräns.

*Henry* Ett år? Två år?

*Mackellar* Högst.

*Henry* Jag var rädd för det. Men vi har inget val. Kanske inget händer under tiden, medan vi inget annat har att göra än att tiga och lida och betala. (*suckar*)

*Mackellar* Ni är utschasad, herr Henry.

*Henry* Nej, jag är bara upprörd. Vet ni vad den uslingen har mage att skriva till mig? Han hånar mig! Det har han alltid gjort, men nu gör han det mera sårande än någonsin! (*går av och an*) Vi måste ha vin. Hämta vin, Mackellar.

*Mackellar* Det är helt mot era vanor, herr Henry.

*Henry* Jag vet, men jag behöver det! Hämta det! (*Mackellar går. Henry fortsätter nervöst gå av och an medan han suckar och torkar sig i pannan.*)

*Mackellar (kommer med vinet)* Dock är det nästan mot mitt samvete.

*Henry* Tack, Mackellar. (*dricker några glas på stående fot.*) Hör på det här. "Min käre Jakob." "Min käre Jakob," så börjar han, som om jag var han och i hans ställe. "Jag kallade dig så en gång, som du kanske kommer ihåg. Och nu har du skött dig så väl att du fullständigt slagit undan benen på mig." Vad tycker ni om det, Mackellar? Och det är från min ende bror! Ändå svär jag vid Gud att jag höll av honom! Jag var alltid lojal mot honom, och ändå skriver han så hånfullt, som om jag var hans livs ärkeförrädare! Det är inte rättvist! Mera vin! (*dricker*) Men jag kan inte finna mig i sådana förebråelser! Jag är lika god som han och säkert bättre än han, ty jag är i motsats till honom ordentlig! Han har alltid bara slösat och spelat och vållat far sorger och det i ensidig destruktivitet! Jag kan inte ge honom den ofattbara summa som han begär, och han vet hur illa intecknad hela egendomen är. Men jag skall ge honom vad jag har, och det är mer än han väntar sig. Jag har stått ut med det här alldeles för länge. Här skall ni få se vad han skriver vidare! Läs själv! "Jag vet att du är en snålvarg." En snålvarg? Jag snål? Är det sant, Mackellar? Tycker ni att jag är snål? Jag trodde faktiskt han skulle slå mig när han sade det. Åh, jag vet att alla tycker som han. Men ni skall få se, och han skall få se, och Gud skall få se! Om jag så skall ruinera hela egendomen och gå omkring barfota, så skall jag ändå mätta den där blodsugaren! Låt honom begära vad som helst, och han skall få det! Han har ju rätt till alltsammans! Jag har ju stulit alltsammans från honom! Åh, jag visste att det här och fler och värre saker skulle hända när han inte ville låta *mig* dra ut i kriget! (*dricker*)

*Mackellar (lägger sin hand på Henrys arm med vinglas)* Lugna er, herr Henry.

Henry (*besinnar sig*) Ni har rätt, Mackellar. (*kastar glaset in i brasan*) Kom. Vi har inget annat att göra än att räkna upp pengarna så att överste Burke kan leverera dem till den där blodsugaren i Paris. Han är ju ändå arvingen till Ballantrae. Det är lika bra att få det gjort genast. Jag kommer ändå inte att kunna sova alls i natt.

(*går med Mackellar.*)

Akt II scen 1. Bastiljen i Paris.

(*Burke kommer in med en fångvaktare som låser upp cellen där James sitter.*)

James (*när Burke kommer in, reser sig, hjärtligt*) Utomordentligt hyggligt av er att besöka mig, gamle olyckspartner! Kommer du med nyheter från Skottland?

Burke Jag står i ständig korrespondens med både er bror och hans trogne förvaltare, en viss herr Mackellar.

James Ja, jag har lärt känna honom brevledes. Han skriver tråkigt och verkar väl pedantisk av sig, och som sådan passar han som förvaltare hos min lika tråkige bror. Men vad nytt om min bror? Han fortsätter väl skicka mig pengar?

Burke Men hur i all sin dar kom ni in här i kurrån, Jamie? Ni var ju i smöret! Blev ni förrådd?

James Naturligtvis. Mina fina damer bedrog mig. Ett '*lettre de cachet*'. Vem som helst åker in här för ingenting. Det är det Bastiljen är till för. Men jag åker snart ut igen. Men hur mår de där hemma? Älskar Alison fortfarande min bror?

Burke Det ser illa ut för er. Ni hade det bra när ni kom hit till Paris och fick ett ståtligt underhåll genom er veteranpension, men efter Bastiljen har ni förlorat allt. Och er familj vill inte skicka er mera pengar.

James Vad säger du!

Burke Jag har berättat för dem om er önskan att fara till Indien, och det vore det bästa både för er och dem om ni gjorde det. I mitt senaste brev har jag försökt övertala dem att finansiera er resa dit. Det är det sista jag kan göra.

James Då har du gjort mer än vad jag både förtjänat och begärt, kompis. Jag hoppas bara att du lyckas. Men Henry är förståndig. Han måste ju inse, att det enda förnuftiga är att skicka mig så långt bort från honom och Alison som möjligt. Hur artar sig Alisons dotter?

Burke En näpen tös, sin mor upp i dagen.

James Henry hade föredragit en son, men det får han väl också. Och herr Mackellar?

Burke Det är bara tack vare honom som familjen kan bo kvar och deras ekonomi går ihop. De har nästan ruinerat sig för er skull. Er bror är storsinnet själv.

James Han är skyldig mig allt. Jag sålde ju min förstfödslov till honom. Det är därför jag skämtsamt kallar honom för Jakob.

Burke Det är väl omkring 8000 pund ni fått under dessa år?

James Ja, det är bara 8000 pund och lite till. Men jag behöver mer. Detta liv i Bastiljen kräver utgifter om man alls skall komma ut. Många har aldrig gjort det.

Burke Ni har fortfarande vänner. Lita på oss. Ni är ute inom en månad.

James Tack, käre kollega, för att du bevakar mina intressen. Men mitt öde avgörs av Henry.

Burke Han är medveten om det.

James Då löser det sig. (*reser sig, slår Burke på armen*) Tack för besöket, kompis! (*De skakar hand.*) Och välkommen åter.

Burke Låt oss hoppas med både frihet och pengar.

James Det litar jag på.  
(Burke går ut, fångvaktaren låser cellen, och båda går ut med fångvaktarens lykta och ljuset.)  
James (sjunger muntert i sin cell balladen om "Molly Malone".)

Scen 2. Durrisindeer. Vid middagsbordet.

Henry Den där smuggeltrafiken blir ett ständigt svårare problem.  
lorden Hur så? De har alltid hållit på och idkat sin näring oberoende av oss. Vi har alltid lämnat dem i fred, och de har aldrig stört oss.  
Henry Men de är bara tjuvar och banditer och bidrar till laglösheten här omkring.  
Alison Alltid ska du vara lika tråkig, Henry. Vad är det för fel på lite smugglare? De bidrar bara till den mänskliga charmen. Och var är Mackellar?  
Henry Han gick just ner för att utspionera ett nytt smuggelfartyg som kom in nu.  
Alison Så spännande!  
lorden Vi slipper dem aldrig. Låt dem vara, Henry.  
Mackellar (kommer inrusande, andfådd) Han är här!  
Henry Vem är här?  
Alison Det vet du mycket väl. Du har ju inte skickat pengar till honom på ett halvår.  
lorden Min son! Äntligen!  
Henry Det var du som satte stopp för det.  
Alison Ja, det var ju mina pengar.  
James (gör entré) Här sitter ni som gamar inför en misslyckad måltid! Har någon dött? Är det för min skull ni har fått denna begravningsstämning över er? Har inte er trogne Mackellar anmält min ankomst?  
lorden (reser sig darrande upp) Min son! Kom i mina armar, min pojke! (omfamnar honom)  
James Det gläder mig att du fortfarande lever, far.  
lorden Det är inte mycket kvar.  
Henry (reser sig) Jag vill inte låtsas om att jag är glad över att se dig, men du hade kunnat komma både tidigare och senare.  
James Ni visste att jag skulle komma förr eller senare. Ju förr, desto bättre, eller hur, Henry? Eller ville inte Jakob ha Esau tillbaka? Men jag är säker på att Alison ville det. Hur mår du, kära svägerska?  
Alison Du är välkommen tillbaka, James, trots alla sorger du har vållat oss.  
James Hur kan jag ha vållat er sorger när jag fortfarande lever? Men det är kanske den sorgen jag ständigt vållar er, och när jag dör blir ni äntligen glada....  
lorden Han bara gycklar med oss.  
James Naturligtvis. Men jag är hungrig. Var är maten, Mackellar?  
Henry Mackellar är ingen upppassare.  
James Nej, han är ju förvaltaren här. Det är han som ser till att din äldre bror blir utan sitt arv i utlandet så att han försmäktar och måste komma hem igen bara för att plåga er, eller hur, Henry?  
Henry James, huset står på ruinens brant tack vare dig.  
James Jag vet att jag inte gjort någon framgångsrik karriär. Det kanske hade varit bättre för oss att du stupat för bonnie prins Charlie än att jag överlevt hans fiasko.  
lorden Så han pratar!  
Alison Svärfar, låt mig få hjälpa dig upp till ditt rum, så får bröderna prata av sig i fred hela natten om de vill. James stannar ju ändå hemma nu.  
lorden Det är väl sant, James? Du lämnar väl oss inte igen?

James           Inte förrän Henry kastar ut mig.  
Henry            Det vet du att jag inte gör.  
lorden            Han bara skämtar.  
Alison            Kom nu, svärfar. (*går ut med lorden*)  
Henry            Nå, James, du har kommit hem. Vad tänker du göra?  
James            Ta igen mig tills jag far ut igen. Men är det lämpligt att din trogne Mackellar får sitta här och lyssna på allt vad vi säger intimt?  
Henry            Han gör ingen skada som vittne.  
James            Nej, han gör ingen skada. Varför slutade du sända mig pengar, Henry? Ville du inte ha mig på avstånd längre?  
Henry            Pengarna tog slut. Och det var Alisons pengar.  
James            Alison skulle ha varit gift med mig, och pengarna skulle ha varit mina, om jag inte hade fått tråkigt här hemma och gett mig ut i kriget i stället för dig, Henry.  
Henry            Du singlar slant om saken.  
James            Ja, det gjorde jag, för jag älskar att spela om ödet. Det håller livet spännande. Det är också ett sätt att håna världens tråkigaste företeelse, nämligen förnuftet. Men för att återkomma till din fråga: saken är mycket enkel. Ger du mig pengar försvinner jag. Får jag inga pengar stannar jag kvar.  
Henry            Vi har inga pengar att ge dig, James, hur gärna vi än skulle vilja.  
James            Du är bara snål. Jag vet nog hur det förhåller sig. Familjens kistor är utan botten, men du är för lat för att gräva i dem.  
Henry            Låt oss inte gräla. Du är trött och behöver sova.  
James            Jag är trött men behöver aldrig sova. Men du får alltid för litet sömn. Du ser utvakad ut, Henry. Gå och lägg dig. Vi ses i morgon. Om du vill stannar jag kvar här och gycklar med dig tills jag kreverar av leda.  
Henry            Bra, James. Låt oss sova på saken. Vi kan diskutera din situation under många veckor.  
James            Och månader och år om du vill.  
Henry            Mackellar kommer att notera allt vad du ställer till med här.  
James            Det tackar jag för. Jag ser det som en heder att få en egen krönikör.  
Henry (*reser sig. Formellt:*) Godnatt, James.  
James            Sov gott, Henry. (*Henry går kvickt ut.*)  
                    Han är arg på mig för att jag kom hem. Är ni också arg på mig, Mackellar?  
Mackellar        Jag har ingen rätt att bli arg på någon.  
James            Nej, ni är ju anställd här. Gå och lägg er, Mackellar.  
Mackellar (*reser sig*) Som ni befäller, herrn. (*går*)  
James            Ensam i mitt eget hus och utfryst av alla. Det är inte lätt att vara arvinge till en stor förmögenhet och inte få kunna röra ett öre av den. Nåväl, det är bara att överleva så gott det går. (*intimt, till publiken*) Och det ska bli roligt att plåga livet ur min egen familj. (*går*)

### Scen 3. Krogen.

John Paul        Nå, vad säger ni om det, pojkar? Arvingen till Ballantrae var aldrig död, och nu är han tillbaka!  
1                 Hur slapp han då undan med livet från slaget vid Culloden?  
2                 Han måste helt enkelt ha flytt.  
John Paul        Men vem vågar väl ange honom för övermakten? Vem skulle ens tänka på att förråda honom? Ingen! Han är helig för oss alla som skotsk patriot! Alla är vi måna om att skydda honom! Det kallar jag solidaritet!

*Macconochie* Hör du, din skrävlande småpajas, vet du inte att herr James, den så kallade arvingen, var kungens egen agent hos bonnie prins Charlie och hjälpte kungen med att stjalpa Stuarts sak inifrån? Och vet du inte att herr James 'hemligen' har blivit benådad?

*John Paul (ställd)* Benådad?

*Macconochie* Mackellar tog reda på saken, din imbecilla strunt! Herr James är bara en parasit som bara gör av med familjens pengar, och när han ruinerat sig och familjen spelar han tiggare hos brodern! Och han har aldrig varit modig utom som förrädare och överlöpare som aldrig tjänat någon utan att förråda honom.

*John Paul* Din förrädare! Det skall herr James få veta att du sprider sådana rykten!

*Macconochie* Gör du det! Kan han förneka att de är sanna? Nej! Berätta det för familjen redan idag, så blir de äntligen av med honom. Allt han begär är ju ändå bara att få komma iväg till Indien.

1 Ju förr de skickar honom dit, desto bättre.

2 Här går han bara och förför fru Alison och bråkar med Jessie Brown.

3 Hon är här.

*Jessie Brown (ett avdankat fnask)* Hör nu här! Han gav mig en krog i Solway! Både han och herr Henry har gottgjort alla hans elakheter!

2 Herr Henry också?

*Jessie* Ja, när herr James var död.

1 Men nu är han tillbaka.

2 Han var bara tillfälligt under jorden.

1 Han lär väl komma tillbaka från Indien också, om han åker dit.

*John Paul* Där ser ni! Arvingen är en hedersman! Om han till och med bryr sig om att gottgöra en sådan som Jessie Brown! (*skrattar och de flesta skrattar med*)

*Jessie* Vad menar du med 'en sådan som Jessie Brown'?

*John Paul* En sådan som du. Vad annars? (*munterhet igen*)

*Jessie* Vill du påstå att jag inte är anständig? Som har en egen krog i Solway?

*John Paul* Ja, du dricker väl upp all spriten själv! (*mera munterhet*)

*Jessie* Nu ska ni fan i mig få höra på mig! Här sitter ni dag ut och dag in och pratar illa om turvis herr Henry och turvis herr James, men båda är ta mig fan riktiga gentlemän! Båda har hjälpt mig upp ur min olycka!

1 Ja, sedan herr James först hade vållat den.

*Jessie* Det var inte hans fel! Han är sådan! Han rådde inte för det! Men båda har gjort rätt för sig! Vilken av er skulle ha hjälpt mig ens med en enda spottstyver?

*Macconochie* Jessie Brown har rätt. Båda är gentlemän som adelsmän. Men herr James är självdestruktiv och drar med sig hela familjen, medan herr Henry har allt sjå i världen med att försöka stämna den ständiga förblödningen.

1 Det sägs att de grälar hemma jämt. Stämmer det?

2 Det sägs att herr James ständigt lägger krav på fru Alison och att bröderna bara är ett snäpp från att duellera.

*John Paul* Vem vet ni det från? Mackellar?

*Macconochie* Herr James kommer själv hit ibland och skryter om det. Han drar ju sig inte från att umgås med sådana som vi. Han kom ju rentav hit med smugglarna och har alltid gjort affärer med dem.

*James (har plötsligt kommit in)* Låt oss då hoppas att han också försvinner med smugglarna.

*John Paul* Herr James!

*James* Ja, inte är det min broder Jakob. Får jag bjuda laget runt?

1 Hur går affärerna, herr James? Får ni ut något grand av ert arv så att ni äntligen kan fara till Indien?

*James* Jag kan trösta er med, att senast idag skrev lord Durrisdeer, min far, under ett papper som innebär försäljning av åtskilliga av våra egendomar, så att jag kan försvinna till Indien. Då blir ni väl glada? Jag är redan på väg!

*Macconochie* Lord Durrisdeer skulle aldrig göra något sådant.

*James* Han har redan gjort det, därtill övertalad av min bror.

1 Då får vi väl önska er lycklig resa då, herr James. När sticker ni iväg?

*James* I morgon, om jag bara har pengarna i min hand först.

*Macconochie* Tro inte på honom. Herr Henry har redan gett honom tusentals pund, som han överfört till Frankrike, och ändå stannar han bara kvar.

*James* Är det förbjudet för en äkta son att trivas hemma? Min far är ju gammal och skulle ogärna se mig fara.

2 Är det fru Alison som håller er kvar?

*James* Mina sonliga plikter mot min far, och de plikter mot min brorsdotter Katherine som hennes far aldrig har visat.

*John Paul* Det är sant att herr James ägnar mer tid och omsorg åt fröken Katherine än hennes far.

*James* Tack, John Paul. Du är mitt livs enda försvarare.

*Jessie* Och jag, herr James.

*James* Jessie Brown! Vad gör du här?

*Jessie* Ser du väl. Tar mig ett glas. Vad annars?

*James* Hör inte du hemma borta i Solway?

*Jessie* Man kan inte sköta sina affärer jämt heller.

1 Jessie Brown har kommit på grön kvist tack vare er.

*Jessie* Och det var på tiden.

*James* Ja, ja, Jessie Brown, det är bra. Lycka till. (*går*)

2 Värst vad han fick bråttom.

3 Han ska väl träffa smugglarna.

*Jessie* Har han affärer med dem?

1 Det vet du väl. Nu när han har pengar får väl smugglarna smussla honom till Indien utan att det märks. Ett pris är ju satt på hans huvud.

2 Blev han inte benådad?

1 (*intimt*) I hemlighet. För syns skull är han fortfarande efterlyst. Han får ju inte tappa ansiktet, bara huvudet.

2 En boren spelare.

1 Ja, en gudabenådad spelare. Han förlorar aldrig utom livet.

2 Men han vinner heller aldrig.

1 Nej, det är ju det som är varje spels största tjusning.

*Jessie* Skål då, gubbar! Välkomna till Solway! (*går*)

1 Vad hade Jessie Brown ihop med herr James och herr Henry?

*Macconochie* Vet du inte det? Jessie fick barn med herr James, och sedan försvann herr James ut i kriget. Herr Henry försökte gottgöra saken och gav henne pengar, men hon kom bara tillbaka hela tiden. Nu har de fixat en krog åt henne i Solway, men hon kan fortfarande inte hålla sig borta.

1 Gamla synder förgås inte så lätt.

*Macconochie* Nej, de är lika efterhängsna som herr James själv och andra blodiglar.

*John Paul* Sluta nu tala illa om herr James!

*Macconochie* Om du slutar förtala herr Henry!

*John Paul* Ska vi göra upp!

Macconochie Gärna det! (*kavlar upp ärmarna*)  
3 Tio shillings på John Paul!  
2 Dubbelt på Macconochie!  
värden Utanför, mina herrar, utanför!  
(*Entusiastiska förberedelser för slagsmålet medan alla drar sig utanför.*)

Akt III scen 1. Durrisdeer.  
(*Familjen spelar kort.*)

James Du spelar ovanligt dåligt idag, Henry.  
Alison Han kanske bara är trött.  
lorden Vi är alla trötta.  
James Ja, ni är alla trötta på mig. Men lugna er. Jag ska ge mig av så fort jag kan. Jag har ju ingenting annat här att göra än spela larviga kortspel med omöjliga träkarlar till motspelare.  
lorden Ingen tvingar dig bort härifrån, James. Vi är bara glada så länge du stannar kvar här hos oss. Eller hur, Henry?  
Alison Henry tiger och samtycker som alltid.  
lorden Ja, han är godheten själv.  
James Jag kan inte tänka mig någonting omöjligare än att Henry skulle säga en oartighet.  
Alison James, du retar honom bara med att vara så spydig.  
James Ja, men det är ju det som är meningen.  
Henry Lagt kort ligger.  
James Ja, nu var jag oförsiktig. Det medges. Du tog hem ditt första spel idag, Henry, ditt första på några veckor.  
lorden Jag är trött. Jag låter er ungdomar få fortsätta. (*bryter upp*)  
Alison (*reser sig*) Låt mig följa dig till ditt rum, svärfar.  
lorden Tack, min dotter. Godnatt, mina söner.  
James Godnatt, far. Ska du inte önska din far en god natt, Henry?  
Henry God natt, far.  
James Han hörde dig inte.  
Henry Det gjorde han visst.  
James Nej, det gjorde han inte. Skrik så det hörs, Henry.  
Henry Du har druckit för mycket.  
James Nej, Henry, det är du som har druckit för litet. Du är alltid spik nykter, och därför är du så tråkig. Ta lord Durrisdeers plats, Mackellar. Vi behöver en extra träkarl. Det gör bara saken bättre om han har klumpfot dessutom.  
Henry Lyteskomik är aldrig roligt, James.  
James Men det går alltid hem ändå, särskilt hos dem som känns vid lytet. De får känna att de lever. Och vi får nöjet av att få njuta att se dem pinsamt berörda. Det är alltid roligt att se andra rodna, så man slipper göra det själv, eller hur, Henry?  
Dela nu.  
Henry Du har druckit för mycket.  
James Det gör mig bara gott. Det skulle bara göra dig gott också. Det skulle till och med göra klumpfoten här gott, så att han kanske skulle börja snubbla lite bättre. Drick mera, Klumpfot.  
Mackellar Tack, men jag är varken på humör att dricka eller spela.

*James* Då är du inte utbildad. Då är du komplett obildad. Henry, du har anställt en analfabet som godsets förvaltare. Inte konstigt då att det går med ständig förlust.

*Henry* Mackellar gör ett gott arbete. Annars satt vi inte här idag, och du hade aldrig fått dina pengar.

*James* Jag får ju dem inte ändå. Jag har ju två professionella snåljäpar emot mig.

*Henry* Tre. Och det är inte bara snålhet. Det är realism och förnuft.

*James* Vem är den tredje? Pappa?

*Henry* Den tredje är Alison, ur vars kassa du fått mer än åtta tusen pund utan att du gjort dig förtjänt av ett enda av dem.

*James* Ja, jag vet att ni lyckades vända henne emot mig, fastän både hon och hennes dotter älskar mig mycket mer än dig, Henry.

*Henry* Nu räcker det, James.

*James* Nej, det räcker aldrig. Du fick min fästmö. Du fick min arvslott. Och ändå vill du inte utsträcka mig ens så mycket att jag kan ge mig av härifrån för gott. Er snålhet går så långt, att ni inte ens vill betala mig för att bli av med mig.

*Henry (försöker krampaktigt behärska sig)* Du bestämmer helt och hållet själv, James, om och hur länge du stannar kvar. Vi har gett dig vad vi kunnat, och mer kan vi inte ge dig.

*James* Jag skulle gärna stanna kvar här för gott, om du åtminstone kunde ge mig Alison.

*Henry* Det var ett slag under bältet, James.

*James* Jag vet. Det var meningen. Du är ju så himla tråkig. Du går ju bara omkring och sover hela tiden. Du kan ju inte ens spela kort ordentligt. Man får spader så fort man får se dig. Inte ens en son kan du producera. Du kan inte ens fortplanta familjen, Henry! Din enda dotter struntar du i! Jag kunde bättre till och med med Jessie Brown!

*Henry (reser sig)* Nu räcker det!

*James (reser sig)* Nej, det räcker aldrig! Du kan aldrig få en son, Henry, och allra minst med Alison! Du är både inkompetent och impotent! Fråga Alison!

*Henry (ger James en ordentlig, överlagd örfil, så att James ramlar baklänges över stolarna)*

*James* Du slog mig, Henry!

*Henry* Ja, det gjorde jag!

*James* Vet du vad det betyder?

*Henry* Naturligtvis vet jag vad det betyder!

*Mackellar (förtvivelad)* Nej, mina herrar, nej, nej!

*James* Håll käften, Klumpfot.

*Henry* Du har inte förolämpat mig så mycket som Alison.

*James* Jag har väntat på det här tillfället alltför länge. Låt oss göra upp en gång för alla!

*Henry* Det var oundvikligt så som du har burit dig åt!

*James* Jag vet att du är bra på florett, Henry, men hur är det med värja? En riktig duell kan bara utkämpas med värja!

*Henry* Jag har Alison och min heder att försvara. Du har ingenting utom ditt eget druckna okynne!

*James* Du är såld, Henry! Hur det än går förlorar du! Dör du tar jag Alison och godset och försvinner med din familj och hela familjeförmögenheten utomlands! Om jag dör får du leva med det. Vad ska du då säga till far och till Alison? Hur ska du förklara mordet på din bror, Henry?

*Mackellar* Mina herrar, låt det inte gå så långt! Sansa er, för Guds skull!

James Hör på Klumpfoten! Han blir vår enda sekundant. Lys oss ut, Mackellar. Huset är för trångt för vår uppgörelse.

Mackellar Nej, mina herrar! Jag måste protestera! Jag vägrar!

James (sätter värjan mot Mackellars strupe) Försök vägra du bara!

Mackellar (kapitulerar genast) Nej, nej! Skona mig!

James Bär ut kandelabern och lys oss ut, din klumpfotade pultron! Annars blir det två lik där ute.

Henry Gör som han säger, Mackellar. Han insisterar ju själv.

(Mackellar tar darrande kandelabern och lyser dem ut. Väggar glider åt sidan, och duellanterna står utomhus med den skälvande Mackellar som kandelaberhållare.)

James (medan de saluterar) Stå inte där som ett löjligt fån, Henry. Tänker du inte göra någonting? Ska jag ta initiativet som vanligt? Har du glömt att Alison och jag älskade varandra långt innan hon ens blev medveten om att du fanns?

Mackellar Mina herrar, en sista gång, jag ber er!

James Klumpfoten ber oss. Vad säger du, Henry? Skall vi be en bön för honom eller äntligen börja slåss?

Henry Du är full, James.

James Så mycket bättre! Då slipper du ditt handikapp! Då är vi jämnspelta!

Henry Du har ljuset i ögonen. Låt oss byta sida. Jag är snabbare än du.

James Så självsäker inför döden, Henry? Som du vill. Du bad om handikappet själv!

(de byter sida, så att Henry får ljuset i ögonen.)

Mackellar Mina herrar, jag ber er: avstå! Detta är vansinne. Ni är från vettet båda två!

James Nej, Klumpfot, det är bara jag som är full, påstår Henry, men han kom med utmaningen. Vi har inget val. Alison och min kärlek kräver upprättelse.

Henry Låt oss få det undanstökat.

(De börjar exakt samtidigt fäkta båda två. Det visar sig snart att Henry har övertaget.)

Mackellar Mina herrar, för sista gången, sluta, innan det händer en olycka!

Henry Olyckan har redan hänt.

James Håll käften, Klumpfot, och håll i kandelabern i stället! Du är arg, Henry.

Henry Nej, James, bara förbittrad. (tvingar James bakåt)

(James blir alltmer desperat och tar till slut fast i Henrys värja i ett förtvivalat försök till ett fegt utfall, men Henry viker undan direkt, James utfall träffar tomma luften, han tappar fotfästet och blir genomborrad av Henrys omedelbara reflexvärjstöt. James faller genast i en stor blodpöl.)

Mackellar (förtvivalad) Nej! Nej! (störtar fram och undersöker kroppen)

Henry (chockad) Är han.... död?

Mackellar Herr Henry! Han kan inte vara annat! Värjan gick rätt igenom honom!

Henry Det får inte vara sant! Väck mig inte! Säg mig att jag drömmer!

Mackellar Ack, herr Henry, om jag ändå kunnat avstyra detta!

Henry Det är mitt fel! (flyr från platsen)

Mackellar Herr Henry! (springer efter honom)

(James ligger orörlig ensam kvar. Så kommer smugglarna.)

1 Fan, han skulle ju vänta på oss där nere!

2 Vågar vi närma oss huset?

1 Fan, kommer han inte måste vi ju hämta honom! (De kommer in.)

2 Han kanske har ändrat sig. Det har hänt förr.

1 I så fall är han skyldig oss en förklaring. Håll! Tyst! Här ligger någon!

2 Och någon har ställt en kandelaber bredvid en mördad blodig kropp....

3 Det ser ut som om en duell hade utkämpats här.

1 Vid alla blodiga helgon! Det är herr Bally själv!  
 2 Lever han?  
 1 Vi hinner inte undersöka honom här. Ta med kroppen, så undersöker vi honom senare! Vi måste ju segla nu med tidvattnet!  
 3 Och vi har ju betalt för att transportera honom. Vad spelar det för roll om han är levande eller död, om vi bara gör vad vi har betalt för?  
 1 Du har rätt, kompis. Ta med honom.  
 2 Åhej! (*De bär upp James, fyra man, och bär ut honom.*)  
 3 Varför är lik alltid tyngre än de levande?  
 1 Därför att de levande bär sina egna bördor.  
 2 När de är döda kan de inte längre bära sig.  
 4 Håll käften och låt oss komma härifrån innan någon tar fast oss som liktjuvar!  
 (*De försvinner.*)

*Mackellar (utanför)* Herr Henry, ta er samman! Vi kan inte bara lämna liket ute i trädgården!

*Henry (utanför)* Vad har jag gjort! Vad har jag gjort!

*Mackellar* Drick det här, för Guds skull! (*kommer in med Henry, raglande med en flaska*)

*Henry* Hur ska vi kunna tala om detta för min gamle far? (*dricker direkt ur flaskan*)

*Mackellar (avsides)* Inte för att jag tror på det själv, men... han kanske fortfarande lever, herr Henry? Det är vårt enda hopp!

*Henry (stannat förbluffad inför blodpölen och kandelabern)* Han är inte här.

*Mackellar* Vad menar ni?

*Henry* Är ni säker på, Mackellar, att det inte bara var en ond dröm? Min broders lik finns inte här.

*Mackellar* Men blodet! Och kandelabern! Någon har fört bort honom!

*Henry* Vi mördar honom, och andra stjälar undan liket för oss. Vad skall detta betyda, Mackellar? Detta kan inte vara verkligheten, om den inte gycklar med oss på det mest infernaliska vis.

*Mackellar* Till och med värjorna är kvar! Vi kan inte bortförklara verkligheten, herr Henry. (*det hörs årtag från en båt utanför scenen*) Smugglarna! Det måste vara smugglarna!

*Henry* Men varför skulle smugglarna ha stulit en död kropp för oss?

*Mackellar* Han måste ha varit vid liv! Och han måste ha planerat sin avresa just i natt! Därför var han så extra oförsämd idag! Han visste att det var sista gången!

*Henry* I så fall är vi räddade. Vi kan säga till Alison och far att James plötsligt gav sig iväg. De skulle acceptera det.

*Alison (har obemärkt kommit ut i en stor sjal)* Vad skulle vi ha accepterat, Henry? Att du har mördat James?

*Henry* Alison! Det var inte meningen! Hela duellen var ett misstag! Men vi var båda druckna! Å, Alison! (*omfamnar henne gråtande*)

*Mackellar* Vad vet ni, och vad tror ni, fru Alison?

*Alison (medan hon tröstar den tröstlöst gråtande Henry)* Jag hörde röster. Jag vågade inte gå ner. Jag trodde det var ett vanligt gräl. Så blev allting tyst. Så hörde jag värjsslammer här utifrån. Då vågade jag ännu mindre göra. Jag kröp ner i ett hörn för mig själv och grät och bad som ett barn med händerna för öronen. Så var allt tyst igen. Så hörde jag er två komma upp. Henry var alldeles ifrån sig. Då förstod jag allt. Nu är jag här. Men var är James?

*Mackellar* Det är det vi alla undrar.

*Henry* Det är mitt fel, Alison! Allting är mitt fel!

*Alison* Sluta plåga dig själv som ett barn, Henry! James gick för långt och fick sig kanske en nyttig läxa, om han överlevde. Om smugglarna har tagit hand om honom måste han ha överlevt.

*Henry* Du ger oss hopp, Alison.

*lorden* Vad försiggår här? (*har kommit ut obemärkt, är storartad i sin bibehållna fattning*)

*Mackellar* Lord Durrisdeer, era söner har utkämpat en duell efter att James förolämpat herr Henrys fru. Herr James sårades svårt, och vi trodde han var död, men nu har han gett sig av. Vi tror nu att han avsiktligt bar sig så illa åt för att han planerat ge sig av med smugglarna i natt.

*lorden* Det passar in. Jag tror ni har rätt, herr Mackellar. Men vi måste sopa igen alla spåren. Detta får inte komma ut. Vi har familjens anseende att tänka på.

*Henry* (*övergår till att böla hos lorden*) Kan du förlåta mig, far?

*lorden* Henry, så som han gick på måste det här hända förr eller senare. Allt har sin smärtgräns. Vi får bara hoppas att han överlevde och klarar sig.

*Alison* Han har spelat mot döden förut och vunnit.

*Mackellar* Just det.

*lorden* Kom upp till huset. Vi måste tvätta bort alla blodspår och säga till folket att han plötsligt gett sig av. De kommer att acceptera det.

*Henry* Och Katherine?

*lorden* Behöver aldrig få veta det.

*Alison* Tills James kommer tillbaka.

*Mackellar* (*dumt*) Kommer tillbaka?

*Alison* Ja, han kommer alltid tillbaka.

*Henry* Alison har rätt. Vi har aldrig sluppit honom död eller levande. Döden själv har lurat oss på honom. Han kommer alltid tillbaka.

*lorden* Henry, du har gjort nog för idag. Alison, ta hand om honom.

*Alison* Tänk på familjen, Henry. Du har den att leva för.

*Henry* Ja, Alison. (*låter sig föras ut av Alison*)

*lorden* Kom, Mackellar. (*går med Mackellar.*)

(*Endast kandelabrarna blir kvar vid blodet.*)

*Henry* Ljuset! Lämna inte kandelabrarna kvar vid graven!

*lorden* (*till Alison*) Han är överspänd.

*Alison* Ta in ljusen, Mackellar.

*Henry* Vi skulle ha tagit in ljusen genast efter att vi dödat honom.

*lorden* Han är inte död, Henry. Han lever.

*Henry* Ja, det är ju det jag säger! Han kan inte dö, fastän jag dödat honom, min egen broder! (*bryter samman igen*)

*Alison* Kom, Henry. Du behöver gå till sängs.

*Mackellar* Han har feber.

*Alison* Det är inte så konstigt.

*lorden* Vi behöver alla gå till sängs.

(*De går upp med den snyftande och skakande Henry.*)

## Scen 2. Krogen.

1 Vad tror du att hände egentligen?

2 Vi får aldrig veta vad som händer i den familjen egentligen.

3 Vi har bara att hålla oss till vad vi vet. Lorden har tacklat av och är kanske döende. Han har fått en chock. Henry ligger yrande i feber sedan mer än en månad

och är understundom galen. Han har fått en chock. Arvingen är spårlöst borta, men det viskas om blodspår här och var.

1 Allt tyder på våldsamma uppgörelser där hemma.

2 Här kommer John Paul.

3 Han har varit nedslagen ända sedan arvingen försvann.

1 Vad nytt, John Paul?

*John Paul* Ingenting nytt.

2 Hur mår lord Durrisindeer och hans son?

*John Paul* Ingen förändring.

3 Sådan har han varit ända sedan den natten då smugglarna försvann med arvingen till Ballantraes kropp.

*John Paul (arg)* Han är inte död!

1 Reta honom inte.

3 Nej, det säger alla. Ändå är han knappast levande heller. Och doktorn säger att han troligtvis aldrig mer kommer tillbaka hit.

2 Doktorn vet mer än de flesta.

1 Och mycket mer än han vågar tala om. (*Doktorn kommer in.*)

3 När man talar om trollen....

1 God morgon, doktorn! Vad nytt om patienterna?

*doktorn* Ingenting nytt.

2 Vad hände egentligen den där natten?

*doktorn* Vill ni veta min uppriktiga mening?

1 Vi dör för att få veta den.

*doktorn* Arvingen reste bort.

2 Är det allt?

*doktorn* Rent tekniskt, ja. Men det förekom komplikationer. Av någon anledning uppstod det bråk i huset, och bröderna kom i slagsmål. Kanske arvingen förolämpade Henry en gång för mycket. Kanske de bråkade om Alison. Det får vi aldrig veta. Men arvingen kom undan med livet. Det har jag hört från en säker källa.

*Jessie Brown (kommer in)* Bjuder någon på ett glas?

*doktorn* Här är min säkra källa.

1 Ja visst, Jessie Brown!

2 Vad får det lov att vara?

3 Gin, whisky eller brandy?

*Jessie* Tack, gärna alla tre.

1 Vad vet du om vad som hände den där natten, Jessie Brown?

*Jessie* Ack, jag har förlorat min gyllne pojke! Smugglarna förde bort honom!

2 Levande eller död?

*Jessie* Levande förstås! Han blödde ju nästan ihjäl!

3 Hur vet du detta?

*Jessie* Jag känner ju smugglarna, för böveln!

*doktorn* Berätta vad du vet, Jessie, så blir kunderna nöjda.

*Jessie* Min gyllne pojke skulle resa bort den natten, men så kom han i slagsmål. Smugglarna hittade honom blödande ihjäl på trädgårdsgången. Ombord på båten vaknade han till och svor och var galen. Smugglarna ville veta vad som hänt, men det vägrade han tala om. Han var bara arg och galen, och så var det hela vägen till Frankrike.

1 Då får vi aldrig veta något.

2 Förrän han kommer tillbaka.

3 Om han kommer tillbaka.

*doktorn* Han kommer alltid tillbaka. Det säger Henry var dag i sin säng på Durrisdeer. Ingen är säkrare på den saken än han.

*Jessie* Ja, han kommer alltid tillbaka, men han kommer aldrig mer tillbaka till mig, den gyllne prinsen.

*John Paul* Var inte så säker på det. Han kommer alltid tillbaka till oss alla.

*1* Död eller levande.

*John Paul* Nej, bara levande.

*1* Ska vi slå vad?

*John Paul* Jag slår vad om att vi aldrig kommer att få se honom i en likkista här i Skottland.

*1* Det är en annan sak. Han passar inte i en likkista.

*John Paul* Då blir det inget vad.

*1* Jag slår vad om att vi båda kommer att överleva både arvingen och hans bror.

*John Paul* Och vem dör i så fall först av de två?

*1* Herr James.

*John Paul* Herr Henry.

*1* Topp.

*Jessie* Herr James dör aldrig så länge han lever.

*doktorn* Den hypotesen kommer nog ingen av oss att bestrida, Jessie Brown.

### Scen 3. Henrys sovrum.

*Alison* Hur är det med honom?

*Mackellar* Som vanligt.

*Alison* Ingen förbättring?

*Mackellar* Han yrar inte längre och har börjat känna igen mig.

*Alison* Då måste jag få se honom.

*Mackellar* Jag är rädd, fru Alison, att han inte kommer att känna igen er.

*Alison* Jag tar den risken.

*Mackellar* Han är mycket spänd, och något har gått sönder i hans innersta, säger doktorn. Han bör inte utsättas för några sinnesrörelser.

*Alison* Han var alltid överkänslig. Jag känner min man, Mackellar. Jag är nu hans mor, och jag ska bara ta i honom med bomullsvantar och silkeshandskar.

*Mackellar* Ja, frun. (*släpper in Alison*)

*Henry (i sängen)* Hur mår min far, Mackellar?

*Mackellar* Bättre än ni.

*Alison* Henry, jag tror krisen äntligen är över.

*Henry* Vilken kris? Vad talar hon om, Mackellar?

*Mackellar* Er egen, tror jag. Ni kan äntligen föra en dialog igen.

*Henry* Nej, jag kan aldrig bli normal igen, inte så länge min bror lever. När han dör dör jag, inte förr.

*Alison* Nu yrar han igen.

*Henry* Nej, jag yrar inte alls. Säg henne att jag inte yrar, Mackellar. Jag är bara realistisk. Jag har aldrig varit klarsyntare. Förlåt mig, Alison, att jag mördade din evige älskare!

*Alison* Han var inte min älskare! Och han är inte död!

*Henry* Se, nu gjorde jag just det som jag inte ville. Jag har sårat dig. Men jag ville döda honom, Alison! Och jag beklagar att jag inte lyckades döda honom, ty nu slipper vi honom aldrig!

lorden (kommer in) Hur mår patienten?

Alison Han känner åtminstone igen oss nu.

lorden Då kommer han att återhämta sig.

Henry Far, förlåt mig att jag mördade din älsklingsson!

lorden Henry, du yrar. Ta det lugnt. Prata inte strunt i onödan. Bli frisk först.

Henry (till Mackellar) Sedan måste ni visa mig var han ligger begravnen, så att jag själv kan tro på att han är död.

Alison Förlåt honom, svärfar. Han vet inte vad han säger. Han är bättre, men han är mycket långt ifrån bra.

lorden Ja, jag märker det. Det är bäst att jag går. (stapplar ut)

Alison Hjälp honom, Mackellar.

Henry Mackellar, kom tillbaka!

Alison (sätter sig hos Henry och håller om honom) Han är inte din enda vän, Henry. Jag står från nu alltid på din sida. Vi har fått veta allt om James förräderi och dubbelspel mot prins Charlie. Det var i själva verket han som iscensatte huset Stuarts slutliga fall. Han låtsade tjäna bonnie prins Charlie bara för att regissera hans nederlag vid Culloden. Därför blev han sedan benådad av kungen. Men oroa dig inte. Vi har förstört alla hans brev. Familjens ära är i säkerhet. Och vi är fler än du som beklagar att din bror inte dog när han skulle.

Henry Menar du att du står på min sida, Alison?

Alison Det har jag alltid gjort.

Henry Till och med mot James?

Alison Ja, till och med mot James.

Henry (kramar henne till sig) Å, Alison! Äntligen har jag vunnit dig!

Alison Nej, du gjorde det för länge sen, men du har inte vetat om det.

Henry Då kan jag till och med tillfriskna med gott samvete!

Alison Ja, Henry, det kan du. Lev för vår familj. Bliv vår och lev lycklig för dina barn och deras moder.

Henry Å, Alison! Du får mig att gråta av lycka!

Alison Det är meningen, min älskade. Du behöver det.

(Han gråter ut i hennes famn. Även hon är rörd och gråter sakta.)

#### Scen 4. Ett skumt hus i Indien.

(James i indisk klädsel och Secundra Dass sitter på golvet och dricker te.

Ett buller stör dem utanför.)

James Någon försöker ta sig in.

Dass Nej. Det är två.

James Jag tror du har rätt.

Burke (utanför) Var fan är vi nu då?

hans vän (sepoier) Spelar ingen roll. Vi blev av med förföljarna.

James Jag känner igen den mannens röst. Han får inte känna igen mig.

Dass Sahib kan inte engelska.

James Nej, Sahib kan inte engelska.

sepoiern (utanför) Jag känner det här huset. Det tillhör en engelsman.

Burke En engelsman? Fan anamma! Vilken tur! Då kanske han tar emot oss!

sepoiern Det återstår att se. (De kommer in.)

Ursäkta att vi inkräktar, men min herre är engelsman och ville gärna träffa en landsman.

*Burke* Men Herre Gud, det är ju Ballantrae! Vilken förbannad tur! Jamie Boy! Hur står det till? Kommer du ihåg din gamle vapenbror Francis Burke från resan till Amerika?

*Dass* (medan James är orörlig) Beklagar, men Sahib kan inte engelska.

*Burke* Han ljuger! Vad är detta för ett knep? Tror du inte jag känner igen en annan skotte i Indien? Överste Francis Burke! Säg honom att jag är överste Francis Burke!

*Dass* Sahib förstår inte engelska. Men han vill gärna veta hur ni kom in i hans trädgård.

*Burke* Ballantrae, är du så förbannat fräck att du förnekar mig rakt upp i ansiktet?

*Dass* (vänligt leende) Sahib inte tala engelska. Men han vill gärna veta hur ni komma in i trädgård.

*Burke* Tala då om för honom, att vi är två tusan till hederliga soldater som han aldrig hört talas om som skulle vara tacksamma för ett mål mat och en säng att sova i om han är hederlig nog att ta emot hederliga soldater som kämpat under samma fana som han!

*Dass* (vänligt tålmodigt leende) Ni inte svara på fråga. Hur ni komma in i trädgård?

*Burke* Jaså, han tigger stryk, den fisförnäme sahiben! Jag ska då minsann be honom bekänna färg! (drar värjan)

*Dass* (blottar en laddad pistol)(vänligt leende) Sahib tycka bättre ni gå bort.

*sepojern* (drar i Burkes ärm) Kom, översten. Vi har inget här att göra. Avlossar han ett skott blir vi genast hängda.

*Burke* (ursinnig) Hälsa din förbannade fisförnäme sahib att jag trodde bättre om honom! Hälsa honom att han inte längre är en hederlig karl!

*James* (viskar med Dass)

*Dass* Sahib undrar om ni är irländare.

*Burke* Vad tusan menar han?

*Dass* Han säger att han gjort upp med er. Han ber er hälsa er vän Mackellar.

*Burke* Ballantrae, vad är det här för ett fördömt skotskt skämt? Vi vet ju vilka vi är, vi har delat vått och torrt i Amerika, och så bär du dig åt som ett svin. Vad är meningen?

*James* (viskar till Dass)

*Dass* Han ber er kontakta herr Mackellar. Herr Mackellar vet allt. Ni vet ingenting. Sahib är färdig med er.

*James* (bugar artigt Burke till avsked med händerna till hälsning)

*Burke* Hälsa din utspökade sahib att jag hoppas få se honom nästa gång utan maskerad! Kom, kamrat! Vi lämnar den här förlorade skotten åt hans öde! (går med sepojern)

*Dass* (till James, när de är borta) Vem var han?

*James* En äventyrare, en vindpust från det förflutna, lika hastigt förgången som kommen och redan glömd.

*Dass* När far vi till England?

*James* Snart, Secundra Dass, snart.

#### Akt IV scen 1. Durrisdeer.

(Det knackar försiktigt. John Paul smyger sig fram genom huset, ser sig upprepade gånger om åt alla håll och öppnar sedan dörren.)

*James* John Paul, jag visste väl att jag kunde lita på er.

*John Paul* Hysch, herr James! Får någon veta att jag öppnat för er får jag sparken!

*James* Det tror jag inte efter dina trettio år i tjänsten. Därför skrev jag i god tid och varnade, för jag visste att ingen annan skulle öppna åt oss. Får jag presentera herr Secundra Dass, min indiske betjänt.

*John Paul* Ett nöje, herr – Dass?

*James* Han varken talar eller förstår engelska.

*John Paul* Men stig in och känn er som hemma. Det är bäst jag går och knyter mig igen, så att jag inte blir misstänkt.

*James* Ni har bara tjänat er familj, John Paul.

*John Paul* Jag vet, men lorden är död, och herr Henry är lord nu, och det är inte samma sak.

*James* Lämna det bara åt oss.

*John Paul* Tack. Då anförtror jag slagfältet helt och hållet åt er. (*drar sig tillbaka och försvinner.*)

*James* Alla våra tjänare var alltid fega, men John Paul har denna gång faktiskt vågat livet för min skull. Jag hoppas han överlever. Nå, Secundra Dass, vi är hemma. Känn dig som hemma. Ha dina öron överallt, följ med allt vad som händer, bevaka alla som dina fiender, ty ingen här vill oss väl. Jag litar på din absoluta tystnad utom inför mig, ty kom ihåg, att ingen får misstänka att du kan engelska. Det är den enda fördel vi har.

*Dass* Yes, Sahib. (*Mackellar kommer plötsligt in.*)

*James* Nej, men har man sett på maken! Den förste att välkomna oss tillbaka blir självaste herr Ephraim Mackellar!

*Mackellar* Jag kände väl på mig när jag vaknade att något ont var på gång. Ingen hälsar er välkommen tillbaka, Ballantrae, och det vet ni mycket väl. Men vad är detta för en inhöljd tant?

*James* Får jag presentera min indiske betjänt Secundra Dass. Han kan varken tala eller förstå engelska men är desto trognare och effektivare som dövstum. Det är samma sak som gäller än, Mackellar. Ni slipper mig så fort jag får pengar.

*Mackellar* Ni får inga pengar.

*James* Då stannar vi här.

*Mackellar* Det har ni rätt att göra som son i huset. Men därutöver har ni inga rättigheter.

*James* Det avgör min bror.

*Mackellar* Ja.

*Henry* (*öppnar dörren*) Jag hörde röster.

*James* Välkommen tillbaka, säger jag i ditt ställe, Henry, för du lär knappast säga det.

*Henry* Två kuvert till till frukosten, Mackellar. Sedan vill jag tala med John Paul.

*Mackellar* Han sover.

*Henry* Nej, det gör han inte. (*Mackellar går ut.*)

Du är välkommen hem i vår faders hus, James, men du har ingenting här att hämta.

*James* Utom pengar.

*Henry* Du får inga pengar.

*James* Då stannar jag här.

*Henry* Det kan ingen hindra dig från.

*James* Men jag har inte presenterat min tjänare Secundra Dass från Indien.

*Henry* Även han är välkommen som din tjänare.

*James* Hur mår Alison?

*Henry* Nämn inte hennes namn.

*James* Jag hörde att ni fått en son. Han  r väl nio  r nu.  
*Henry* Ja, nästan tio, lika många som du varit borta.  
*James* Jag kom bara tillbaka för att mina pengar tog slut.  
*Henry* Du skulle ha skött dem bättre.  
*Mackellar (in med John Paul)* John Paul, Sir.  
*Henry* Det är bra, Mackellar. Duka frukosten och l t min bror och hans spöke få sig någonting till livs. De har en lång resa bakom sig.  
*Mackellar* Om ni följer med, mina herrar. (*går ut med James och Secundra Dass.*)  
*Henry* John Paul, du är avskedad.  
*John Paul* Efter trettio år som t nare i er faders hus?  
*Henry* Ni hade inga befogenheter att släppa in min bror.  
*John Paul* Men han är ju er bror!  
*Henry* Påminn mig inte om det! Ni slutar! Ni f r fortsätta lyfta er l n, men kom aldrig mera in i Durrisdeer!  
*John Paul (stukat)* Ja, herrn. (*g r*)  
*Henry* Vi kan inte stanna här. Vi måste bort. Annars bryter jag samman.  r det vad mitt liv har urartat till: en ständig flykt i skräck för min monstru se bror? Ja, det  r vad jag reducerats till av hans överlägsenhet och ansvarslöshet: en flykting från mitt eget öde. Men det  r bara en tidsfråga innan det hinner upp mig. (*g r. Man h r James skratta hjärtligt från ett annat rum.*)

## Scen 2. Krogen.

1 N , John Paul, hur känns det att vara utkastad? (*allmän munterhet*)  
2 Vad har du nu f r din långa lojalitet mot arvingen till Ballantrae?  
3 Gyckla inte med honom. Han har ju råkat i olycka. (*allmän munterhet*)  
4 Så den döde kom tillbaka igen, John Paul, för hur m ngte gången?  
*John Paul* Säga vad man vill om dem, men det  r en hederlig familj. Jag fortsätter att uppbära l n fastän jag är avskedad.  
1 Låt mig då genast söka t nst hos dem, så slutar jag i morgon!  
2 Nej, nej, så roligt  r det inte. Betänk att John Paul fick sparken efter trettio  r!  
3 Då f rt nade han åtminstone den pension han nu uppbär!  
4 N , John Paul,  r herr James fortfarande din idol fastän han nu  r fången i sitt eget hus och utan ett k rv re kvar av sin förmögenhet?  
*John Paul* Den nya lorden Henry fick en knäpp n r arvingen kom hem och flyttade efter bara några veckor utomlands bara för att bli av med sitt dåliga samvete f r arvingens skull, men det slipper han aldrig.  
*Macconochie* Du ljuger som vanligt som den f f nge lögnare du är, John Paul! Lord Henry har upplåtit hela Durrisdeer åt herr James och själv flyttat utomlands bara för att få vara i fred för honom med sin hustru Alison och deras båda barn! Jag borde veta, f r jag är fortfarande kvar i t nsten!  
*John Paul* Du din förbannade skr vlarer och r vslickare, som alltid i hela ditt liv bara svansat f r herr Henry och f rtalat den enda rätta arvingen!  
*doktorn* Ni har fel båda två. Familjen Durrisdeer flyttade utomlands bara f r lord Henrys hälsas skull.  
1 Var har ni det ifrån, doktorn?  
*doktorn* Dum fråga.  r jag inte deras doktor? Har jag inte f rlossat deras barn? Har jag inte haft ett  ga på lord Henrys feberkurvor sen han var liten pojke? Det var fru Alison som insisterade på att de flyttade utomlands. Lord Henry själv var emot det.

*John Paul* Vart har de då flyttat?

*Macconochie* Det vill du väl gärna veta, John Paul, så att du sedan kan berätta det för din arvinge, så att han sedan kan fortsätta förfölja sin bror och hans familj intill döden!

*doktorn* Ingen vet vart de har flyttat, inte ens jag själv. Det är en skotsk statshemlighet.

1 Då får ingen någonsin reda på det.

2 Inte ens herr James.

*John Paul* Jag är säker på att Mackellar vet det.

*doktorn* Ja, och deras advokat Carlyle, men ingen annan. Och de två kan bevara hemligheter.

3 Spionen då? Den där hindun?

*Macconochie* Jag vet allt om honom. Han är herr James betjänt, och han kunde aldrig ha fått någon mera passande. Han varken kan eller förstår engelska.

3 Vad gör han här då?

1 Betjänar herr James.

*John Paul* Historien är inte slut än, mina herrar. Arvingen kommer alltid tillbaka.

1 Men du har åkt ut.

2 För gott.

3 Finn dig i det, John Paul.

*Macconochie* Medan jag är kvar och hjälper herr Mackellar bevaka lord Henrys intressen. Och din arvinge har inga tänder längre, John Paul. Han är snart en mumie själv.

*John Paul* Var inte så säker, Macconochie. Ingen har någonsin ostraffat underskattat arvingen. En katts klor tar aldrig slut. (*går*)

1 John Paul är färdig.

2 Ja, han är ju pensionerad.

3 Men ingen glad pensionär.

1 Han får finna sig i det.

*Macconochie* Nu när han är borta, en skål för lord Henry!

*doktorn* Ja, var han än är. (*deltar*)

*alla (deltar)* Skål! Skål! (*de dricker*)

### Scen 3. Durrisdeer.

*James* Kom nu, Mackellar, och slå er ner här framför brasan med mig och var en smula trevlig. Stå inte där som ett fån. Jag är inte farlig. Är jag inte en vanlig människa kanske?

*Mackellar* Somliga har tvivlat på det ibland, i synnerhet förra gången ni försvann.

*James* Ja, ja, en liten incident. Det gick inte helt enligt planerna. Jag fick inte med mig allt mitt bagage, så att ni kunde lägga beslag på hela min korrespondens och visa för Alison och Henry vilken skurk jag hade varit. Det var ofinkänsligt från min sida. Ni borde aldrig ha fått veta det, ty ni skulle ändå aldrig ha förstått det. Jag är bara en överlevare, Mackellar. Jag är en boren spelare, och jag älskar att ta risker, men jag överlever alltid. Vi har en god flaska vin här i kväll, Mackellar. Kom nu och slå er ner som en god värd och sköt om er ovälkomna gäst. Det finns väl fler frågetecken för er att råta ut?

*Mackellar (slår sig ner)* Vi har efteråt försökt rekonstruera hur allt egentligen gick till den där kvällen då ni skulle ha dött. Rätta mig om jag har fel. Ni hade planerat en

avfärd den kvällen, men den olycksaliga duellen kom emellan och avlöpte inte som ni hade tänkt er.

*James* Helt rätt. Jag hade högst velat såra Henry. Jag ville aldrig döda honom.

*Mackellar* Ändå försökte ni döda honom. Ni grep tag i hans svärd och försökte i ett förtvivlat utfall döda honom. Er hand var blodig på insidan efteråt. Ni kan inte förneka det.

*James* Jag var trängd. Henry försökte döda mig.

*Mackellar* Genom ert fula trick lyckades han nästan. Vi trodde han hade lyckats.

*James* Och han blev alldeles ifrån sig efteråt och låg sjuk i månader, stackarn, för min skull. Det var tur att jag reste bort.

*Mackellar* Ni tar allting så lätt.

*James* Ingenting är allvarligt i livet, Mackellar. Allt är strunt och skräp. Allt är bara en övergående vindpust. Ni och Henry är pedanter, och därför tar ni allting så på allvar och blir ni så tråkiga och ser ni inte längre än näsan räcker, medan jag har slagits med bonnie prins Charlie, levt med sjörövare, utforskat Amerikas vildmarker och haft roligt i Indien. Vad har ni gjort? Suttit hemma och varit rädda för mig. Apropå Amerika antar jag att ni vill följa med mig dit. Jag har reserverat en extra biljett.

*Mackellar* Amerika?

*James* Ja. New York. Jag tänkte hälsa på min bror. Var nu inte chockerad, Mackellar. Jag måste få veta det förr eller senare. Det tog längre tid än väntat, men jag hade ju tid att vänta ut ert fåfänga hemlighetsmakeri.....

*Mackellar* Lämna dem i fred, herr James. De vill inte veta av er.

*James* Det tror jag det, efter alla bekymmer jag vållat dem och efter hur de alltid har förfördelat mig. Men jag har ärenden i Amerika. Vad är lämpligare än att jag passerar dem på vägen?

*Mackellar* Ärenden i Amerika? Tänker ni intrigera där som ni intrigerade mot bonnie prins Charlie bakom hans rygg?

*James* Ni tänker bara ont om mig, Mackellar. Bonnie prins Charlie var ett okynligt barn som leddes av andra mot sin egen undergång.

*Mackellar* Däribland ni.

*James* Nej, jag var bara deltagande observatör. Jag hjälpte honom ha roligt så länge han kunde ha roligt. Och eftersom jag visste att Henry skulle bli snål mot mig försäkrade jag mig om extra inkomster från honom. Och eftersom prinsens korstågs undergång var förutbestämd måste jag som överlevare stå mig väl med kronan. Så enkelt var det.

*Mackellar* Ni har alltid en förklaring på allt och kommer därför undan med allt.

*James* Det är mitt yrke. Och i Amerika har jag en skatt nergrävd i bergen. Om jag bara återfinner den behöver Henry aldrig mer försörja mig.

*Mackellar* Då hoppas jag ni hittar den.

*James* Det hoppas jag också. Det vore bäst för oss alla. Kommer ni med?

*Mackellar* Naturligtvis, för att skydda lord Henrys intressen.

*James* Jag tänkte väl det. Då är det bara för er att börja packa. Vi reser i morgon till Glasgow.

*Mackellar* Ge mig bara några dagar att ordna godsets affärer.

*James* Naturligtvis, Mackellar, naturligtvis. (*Mackellar bryter upp.*) Och bara ett glas har han druckit. Vilken tråkmåns! Han behöver verkligen komma ut i världen. (*dricker och kontemplerar brasan, precis som lorden brukade göra.*)

Scen 4. Ombord på skeppet "Makalös".

*(Våldsam sjögång i full storm. Mackellar kommer stapplande ut och lutar sig över relingen i ett omisskännligt naturbehov.)*

*James (kommer lugnt in som om han varit sjöman i hela sitt liv)* Ta det lugnt, Mackellar. Det går över.

*Mackellar* Det har inte gått över ännu på hela resan.

*James* Ni måste ha tålmod. Tålmod är allt, Mackellar. Det trodde jag ni visste. *(slår sig lugnt ner där det är som farligast och där relingen fattas.)*

*Mackellar* Ni borde inte sätta er där på ett så utsatt ställe, herr James. Ni kan ju bli doppad.

*James* Tack för er vänliga omtanke, Mackellar, men det är faktiskt min ensak var jag sitter. Om jag blir doppad är det på mitt eget ansvar och inte på ert. I motsats till vanliga dödliga har jag egendomligt nog aldrig haft den ringaste dödsfruktan. Tvärtom. Jag har alltid skrattat åt den och utmanat den. Jag vet vad ni tänker, Mackellar. Det är en stor olycka att jag inte kan dö så lätt.

*Mackellar* Jag har inte tänkt så gudlösa tankar, herr James.

*James* Försök inte. Förställ er inte. Stod ni inte härom dagen och bad högt i er inbillade ensamhet med Gud att ni och jag skulle dö med stormen här tillsammans bara för att lord Henry skulle få leva i fred med sin familj?

*Mackellar* Ni har spionerat! Ni har tjuvlyssnat!

*James* Inte alls. Har ni inte hört uttrycket 'Gud ser och hör allt'? Och är ni inte gudfruktig och läser Bibeln? Ni borde inte hänge er åt så gudlösa böner, Mackellar, om ni fruktar Gud.

*Mackellar* Frukta ni aldrig Gud?

*James* Jag fruktar ingenting, Mackellar. Frukta, av vad slag det vara må, är vidskepelse – ingenting annat. Jag förnekar inte Guds existens, men jag har heller inga vidskepliga böner till honom. Jag lämnar honom i fred, och i gengäld lämnar han mig i fred. Det kallar jag rationalism. Ingen har någonsin blivit lidande av rationalism. Tvärtom. Men den löjligen vidskepelse som går under namnet fruktan, mr Mackellar – där har vi upprinnelsen till allt ont som någonsin funnits i världen.

*Mackellar* Om ni lämnar Gud i fred, varför kan ni då inte lämna er bror i fred?

*James* Därför att min bror och jag är invecklade i ett spel som ingen av oss ämnar ge upp förrän en av oss eller båda är döda. Vi växte upp tillsammans, och meningen var att jag skulle ärva godset och få Alison till maka. Så var det faktiskt förutbestämt, Mackellar, och saken var en självklarhet. Så uppstod problemet med bonnie prins Charlie. Hela Skottland anslöt sig till honom fastän han inte hade någon chans, ty huset Stuart var ju Englands och Skottlands enda legitima konungahus. Den saken var självklar. Men prins Charlies sak var dödsdömd. Jag ville inte offra min bror på det altaret. Hade han gått ut som han velat hade han stupat som en hjälte, ingen hade tackat honom för det, och hans liv hade varit förverkat. Jag ansåg mig ha bättre chanser att klara mig, ty jag kunde gardera mig genom den slughet som Henry aldrig haft.

*Mackellar* Ni ville offra er för Henry?

*James* Jag ville rädda hans liv *och* klara mitt eget hellre än att se Henrys gå förlorat. Var det fel?

*Mackellar* Ni uppoffrade därmed er ställning och Alison.

*James* Ja, men jag vann, ty jag klarade mig, men Henry hade aldrig klarat sig. Som tack för att jag klarat oss båda ville jag ha en smula utbyte – pengar att roa mig och tillgång till Alison och hennes familj, som jag uppoffrat. Var det fel?

*Mackellar* Ni kan prata omkull själva djävulen.

*James* Behövs inte. Han står på min sida.

*Mackellar* Då är ni djävulen.

*James* Nej, Mackellar. Jag är bara mänsklig. Hata mig så mycket ni vill, men låt mig åtminstone få vara mänsklig.

*Mackellar* Jag skulle här och nu kunna sparka er över bord, och Henrys familj skulle vara räddad.

*James* Varför gör ni det inte?

*Mackellar* Lyckligtvis är det långt från tanke till handling. Jag kan vara dum i mina tankar, men jag har aldrig gjort något oegentligt i tjänandet av huset Durrisdeer.

*James* Er intorkade trohets otroliga pedanteri överskrider alla gränser för er egen tråkighet, Mackellar! Har ni aldrig haft roligt i ert liv?

*Mackellar* Fru Alison kallade mig alltid en gammal fröken.

*James* Det är precis vad ni är, Mackellar! Det är bara könet som fattas. Ni har aldrig fått någon omväxling i era mördande tråkiga rutiner. Jag ska berätta en sak för er.  
(*Plötsligt försvinner stormen, och allt blir lugnt och stilla.*)

*Plötsligt dyker det upp över relingen de ruskigaste tänkbara pirater med kapten "Svartskägg"  
Teach som skräckinjagande ledare.)*

*Teach* Nu tar vi dem, pojkar, och skalperar dem alla levande! De få som överlever får gå plankan! På dem och hugg huvudet av dem allihop! De som är dumma nog att överleva får sprattla i rånocken!

*James* Stilla, kapten Teach! Skeppet är redan i vårt våld med hela skeppskassan och allt vad lastrummen innehåller! Vore det inte lämpligt att skona dem som vill övergå till oss? Vårt manskap är inte fulltaligt, och vi skulle segla bättre och snabbare med några extra kvalificerade yrkessjömän ombord!

*Teach* Vid min förtappade själ om inte den förbannade giftormen kan bänka lite vett i skallen på oss! Vänta med avrättningarna! Häng dem inte i rånocken ännu!

*sjörövare 1* Men hur fan kan vi lita på tvångsvärvade slavsjömän som bara kommer att vilja hämnas?

*sjörövare 2* Häng dem i rånocken!

*3* Låt dem gå plankan allihop!

*4* Havet behöver mera hajfoder!

*Teach (till James)* Vad säger du till det, din sluge djävul? Om de hämnas blir du den förste att bli hängd – av oss!

*James* Jag ansvarar för att de sköter sig och blir oss lojala. De har alla motiv till att samarbeta, ty utom att de räddar livet kan de få bättre betalt än sin sjömanslön.

*1* Skulle vi dela med oss?

*2* Aldrig i livet!

*3* Han är uppkäftig! Släng honom över bord!

*James (till de fångna och bundna matroserna)* Bara ni kan rädda er själva om ni lovar att samarbeta.

*styrman* Bara tills vi kommer i land.

*1* Bara tills de kommer i land, säger han! (*munterhet*)

*2* Alltså aldrig! (*skratt*)

*3* De har lovat att samarbeta – tills de kommer i land! (*skratt*)

*James* Står ni vid ert ord – att samarbeta lojalt så länge vi är till sjöss?

*styrman (med de andra fångarnas instämmande)* Ja.

*James* Kapten Teach, ni har fått ett extra manskap gratis som kan hjälpa er att fast jaga och plundra örlogsmän. Tar ni emot denna extra förmån eller slänger ni den över bord? Valet är ert.

*Teach* Vid alla djävlar, den här är den slugaste av dem! Och vi har honom på vår sida! Vi kan plundra hela Atlanten från Karibien till New York! Ingen skall gå säker för oss! Vi ska sänka alla skepp som seglar på Atlanten utom vårt eget! Djävulen här i skotsk adelsmannaskepnad gör oss osårbara! Han för tur med sig! Till nästa jobb! Nu ska vi jaga och plundra vartenda bestyckat fartyg som vågar visa sig i vår väg! Låt dem som vill ansluta sig till oss! Låt alla de andra gå plankan! Verkställ genast! Vi har jobb framför oss!

*(Piraterna blir aktiva och myllrar omkring under ivrigt gapande och försvinner sedan.)*

*(Orkanen och sjögången återupptas.)*

*James* Det var min karriär som kvartermästare under en piratkapten. Visst kapade och plundrade vi fartyg och var Atlantens värsta mördare, men jag försökte rädda alla liv jag kunde och lyckades med ett antal. Varje gång riskerade jag livet själv. Nå, Mackellar. Vad är rätt i denna sak, ni som är biblisk moralexpert. Enligt lagen borde jag hängas som en pirat. Men jag blev aldrig frivilligt pirat och räddade liv som sådan som annars hade varit förverkade. Men ingen lag tar hänsyn till sådana. Är det rättvist? Kan ni verkligen döma mig?

*Mackellar* Inte rättvist.

*James* Nej, det är det som är kruxet. Allt är på både ont och gott. Den konsekventa rättvisan är i sin ensidighet aldrig rättvis. *(tar honom på armen)* Så vänta med att döma mig tills efter att jag är död.

*Mackellar* Jag ber er ännu en gång att lämna lord Henrys familj i fred.

*James* Vi är bröder. Hans familj är min familj. Att utesluta mig därifrån är grymt. Jag är bara människa och har ingen annan familj. Förvägra mig inte mina mänskliga rättigheter, Mackellar. Det är de enda rättigheter jag har, ty min bror fick alla de andra.

*Mackellar* Jag borde ändå skuffa er över bord för er egen skull.

*James* Gör det, Mackellar, gör det! Min bror blir bara glad!

*Mackellar* Ni är omöjlig, herr James. *(går)*

*James (ensam)* Jag vet. Det är mitt öde.

## Scen 5. I Henrys trädgård i New England.

*(Henry står och samtalar med borgmästaren och andra höga styresmän för New England, när Mackellar kommer.)*

*Henry* Välkommen, Mackellar! Detta är min sedan många år högst betrodde vän och förvaltare i Skottland, Ephraim Mackellar. Möt vår borgmästare, Mackellar, och några andra av New Englands ledande män.

*Mackellar* Ett nöje att se lord Durrisindeer i så gott sällskap, mina herrar! Men lord Henry, är ni inte överraskad över att se mig?

*Henry* Ryktet har hunnit fram före er, Mackellar. Många skepp har seglat förbi "Makalös" på vägen. Jag väntade er här för länge sen. Vi hade faktiskt upphört att tro att ni skulle komma, ty "Makalös" var en dålig skorv, och det har varit mycket stormigt på Atlanten de sista veckorna.

*Mackellar* Det hade varit bättre om vi legat på havets botten.

*Henry* Varför det? Hellre hade jag er kvar, Mackellar, även om det även gav mig min broder, än att jag förlorade er båda. – Men här är han nu.

*James (gör entré med värdighet, väl klädd och med spatservärja)*

*Henry* Vilka onda vindar för dig hit, James? Ditt onda rykte har nått New England före dig.

*James (rycker till inför den oväntade attacken)* Mylord kunde åtminstone vara artig.

*Henry* Jag ska vara fullkomligt ärlig med dig, James. Hemma kunde vi hålla skenet uppe, men det går inte här. Jag vill inte ha något med dig att göra. Du har redan ruinerat mig och tagit nästan allt vad jag ägde, liksom du också ruinerade vår far och krossade hans hjärta. Dina brott kan inte nås av lagens arm, men min vän guvernören här har lovat skydda min familj. Om du ertappas med att yttra ett enda ord till någon som tillhör min familj skall lagen sköta om att du får lida för det.

*James* Din ursinniga välkomsthälsning förvånar mig, Henry. Jag förmodar att herrarna här är helt okunniga om vår historia, att jag är den rätte lord Durrisindeer, att du bara är min yngre bror och att du usurperat min ställning med orätt. De vet inte vilken tjuv, menedare och trolös broder du är.

*Mackellar* Han ljuger, mina herrar, han ljuger! Han bara bluffar! Han är bara en slug bedragare!

*guvernören* Jag vet nog vem han är. Han är bara en ulv i fårakläder och en förbaskat välklädd slyngel! Ni har varit här i Amerika förut, herr Ballantrae, och därvid lämnat ett blodspår efter er av försvunna lik. Ni kom härifrån rik men inte med era egna pengar. Det är bara av hänsyn till era släktingar och av högaktning för min vän lord Durrisindeer här som jag inte genast vidtar rättsliga åtgärder mot er, Ballantrae.

*James* Min bror, du tycks ha förgiftat hela landet i förväg bara för att jämna vägen för mig här.

*Henry* Gör dig inte till, James. Jag vill bara skydda mig för förtal och mitt hem mot ditt intrång. Om du vill betalar jag genast din resa tillbaka till Skottland. Om du föredrar att stanna här skall jag ge dig ett underhåll så att du klarar dig men inte mer. Men mitt förbehåll måste i så fall bli att du inte har någon kontakt med någon av oss.

*James* Du möter mig enbart med otillbörliga förolämpningar, men jag accepterar din allmosa och stannar här tills din skändliga ryktesspridning om mig här har ersatts av sanningen.

*Henry* Du kan alltid bli en hederlig karl om du börjar arbeta med dina händer.

*James* Och du kan aldrig bli en hederlig karl, Henry, ty du kan aldrig arbeta med dina händer, eftersom du usurperat din lordtitel. Jag ber om ursäkt, mina herrar, för att vi olyckligtvis råkat blanda in er i våra inre familjeangelägenheter. Det hade inte behövt bli så om min broder bemött mig annorlunda.

*guvernören* Ni är en skurk, Ballantrae, och hela världen vet det.

*James* Endast fördomar dömer någon till skurk utan att ha tagit alla bevis i beaktande. Ingen är en ensidig skurk utan några som helst försonande drag. Till och med den högste eller värste djävulen hade en gång änglavingar vilka han trots allt har fått behålla. Döm mig inte, mina herrar, men ha överseende med min yngre broders ömkliga brist på självbehärskning. (*går*)

*guvernören* En slipad skurk, på min ära.

*Henry* Han ska få sitt underhåll. Jag står vid mitt ord.

*Mackellar* Alla står på er sida, lord Henry.

*Henry* Jag vet. Och jag är den enda som står på hans, och det gör jag tills jag dör. (*går*)

*guvernören* Ett underligt brödraförhållande. Ni tycks veta en hel del om saken, herr Mackellar.

*Mackellar* Jag har allt noggrant dokumenterat.

*guvernören* Ni får gärna berätta för oss, så att vi kan ha någon beredskap, om det hela skulle utveckla sig till ett amerikanskt inbördeskrig.

*Mackellar* Ingen risk, mina herrar, men ni ska gärna få veta de väsentliga dragen av detta pågående ödesdrama.

Akt V scen 1.

(*John Mountain med ruskpricksgänget.*)

*Mountain* Grejen är fixad, grabbar! Vi har den rike knösens tillgångar som i en liten säck! Allt vad vi behöver göra är att hänga med, hålla god min, fixa honom när han fixat skatten, begrava honom och fixa skatten!

*skurk 1* John Mountain, din skrävlare, du är alltid så tvärsäker på din sak så att du spricker av självgodhet! Riskerna då? Vi står inför vintern, det är kallt där uppe, och indianerna går lösa och tar vems skalper som helst bara han är vit.

*Mountain* Det är därför vi är ett kvalificerat gäng, din klåpare! Håller vi bara ihop kan ingenting skada oss, inte ens skalpgalna indianer, som bara vågar smyga sig på en och annan gammal ensam trapper! Företaget är idiotsäkert, bara vi håller ihop!

*skurk 2* Vad har du för garantier?

*Mountain* Vi kör inte med garantier, Gin-Sandy, och det vet du mycket väl! Men vi har odds, och de är överväldigande till vår fördel! Vi har en fåfång sprätt till expeditionsledare, en naiv och högfärdig skotte som inte har en aning om vad vi har i kikaren. Han är helt i vårt våld.

*skurk 3* Hans spökföljeslagare då, som följer honom som en skugga?

*Mountain* En menlös stackars hindu, som inte ens kan engelska. Att han har en sådan tjänare avslöjar allt om honom: han kunde inte ha fått någon sämre tjänare, och han har inte lyckats få någon bättre. Men det bästa av allt (*intimt*) är kapten Harris.

*skurkarna* Kapten Harris?

*Mountain* Ja, jag har lyckats få honom hit. Han får själv förklara den präktiga situationen. Här är han. Välkommen, kapten Harris!

*Harris (en ruskig alkoholiserad kapten på dekis)* Ett nöje att få göra affärer med er, mina herrar. Vi har så gott som rott hem den bästa affären i Amerika. Allt vad vi behöver göra är att inte tappa greppet.

*1* Kapten Harris, jag känner er. Ni är en kriminell whiskeykapten som gärna begår vilka brott som helst bara han kommer undan med dem. Bara att ha något med er att göra är det samma som att bli insyldad i makabra affärer. Vad exakt har ni i kikaren?

*Harris* Vi har en idiotsäker affär och två garantier för den, båda rika som troll och dessutom bröder. De vill förgöra varandra. Vi låter dem göra det och håvar in kosingen.

*2* Detaljer, kapten Harris, detaljer!

*Harris* Det är min ära att på John Mountains inbjudan få presentera kalaset. Vi har haft en ovanlig tur. Så här gick det till. Avbryt mig inte nu, Rövar-Jack och Sprit-Pelle, utan försök lyssna, så att ni fattar. Alltså, den här narren från Skottland, som kallar sig arvingen till Ballantrae, började efterlysa folk för en expedition upp i bergen. Vad är det för en klåpare som organiserar sådant inför vintern? undrade jag. Svaret var självklart: han hade inte rent mjöl i påsen. Han har varit uppe där i bergen förut och gjort sig av med en massa kamrater och begravnings skatt efter en skum karriär som sjörövare. Jag lade ihop ett plus ett. Han vill hämta skatten och vara i fred när han gräver upp den.

Då kommer hans bror in i bilden, den så kallade lorden av Durrisdeer, snål som en kratta, en skotte av värsta sorten, småaktig och med kort stubin, som till och med ryter åt sin egen trotjänare, en inbilsk idiot som heter Mackellar. Honom gäller det att se upp för, ty han är rena gamen. Nåväl, den där whiskey-lorden kommer till mig med en flaska och ber mig fixa den där Ballantraes expedition, så att han aldrig kommer tillbaka från den levande. Han berättar allt om den där skatten som hans bror ska gräva upp. Och han ger mig betalt för att fixa expeditionen. Vi får alltså dubbelt betalt, mina herrar, både från vår arbetsgivare Ballantrae och från hans bror för att fixa honom. Som belöning får vi skatten. Vad sägs om det? (*dricker ett glas*)

*Mountain* Kan det bli bättre, gossar? Rövar-Jack? Gin-Sandy? Sprit-Pelle? Skjutgalne Willy? Stryp-Stanley? Hale Morgan? Kan någon av tacka nej?

*Harris* Jag hör bara en tystnad av protester.

*skurk 1* John Mountain och kapten Harris, vi är med. Vi tar en risk med vädret, men inga lik behöver gömmas där uppe. Indianerna får skulden vad som än händer.

*Mountain* Då är alla med? (*allmänt bifall*)

*Harris* Då är det min ära att få bjuda laget runt. En omgång, mina herrar! För vår arbetsgivares död, och för hans pengar!

(*Alla skålar och är med på noterna.*)

## Scen 2.

*Mackellar (vakar. Buller utanför.)* Nu kommer han hem full igen. Hur ska detta sluta?

*Henry (utanför, sjunger falskt)*

Och över hans nakna och döda ben  
den kalla och eviga vinden ven.

(*snubblar och ramlar*)

*Mackellar* Idag är det värre än vanligt.

*Henry (har tydligen kommit upp och sjunger sludrande igen:)*

Och över hans nakna och döda ben  
den eviga kalla och mördande vinden ven.

(*snubblar igen. Kommer med möda in genom dörren.*)

(*oredigt*) *Mackellar*, är ni uppe fortfarande?

*Mackellar* För Guds skull, mylord, lägg band på er och väck inte upp hela huset! Fru Alison sover och barnen med! Har ni haft ihop det med den där kapten Harris nu igen?

*Henry* Mackellar, jag har dödat honom.

*Mackellar* Dödat kapten Harris?

*Henry* Nej, nej, nej, nej, nej! Den andre!

*Mackellar* Vilken andre?

*Henry* Ballantrae min bror!

*Mackellar* Ni yrar, mylord.

*Henry* Nej, jag har faktiskt dödat honom. Ingenting kan rädda honom mer, inte ens jag.

*Mackellar* Ni har inte varit er själv på flera veckor, mylord.

*Henry* Jag vet. Ingenting kan bli som vanligt längre.

*Mackellar* Men vad har då hänt? Vad har tryckt er så den sista månaden? Ni satt inlåst i ert rum en hel vecka och bara grät och var förtvivlad!

*Henry* Stackars Mackellar. Ni är min sköterska. Nå, trösta mig då om ni kan.  
(*tar fram en skrynklig artikel från innanför skjortan*)

Mackellar Vad är detta?  
Henry Nyheter från Skottland.  
Mackellar Nej, det här är ju bara värdelös skvallerpress!  
Henry Läs.  
Mackellar (*läser högt*) "Det har kommit till vår kännedom, att även Arvingen till Ballantrae kommer att få sin titel tillbaka trots sitt notoriska dubbelspel med skamliga intriger både i Skottland och Frankrike. Men hans bror lord Durrisdeer lär inte vara mycket bättre när det gäller politisk opportunist, och dennes son lär nu förlora sina rättigheter som arvinge till Ballantrae. Trots den stinkande affären är ett återinsättande som detta för oerhört för att få passera opåtalat...." Tar ni verkligen detta på allvar, lord Henry?  
Henry Det har fullkomligt knäckt mig! Allt vad jag levt för är förlorat! Mina barn och min hustru blir vanärade för livet! Vi kan aldrig visa oss offentligt mer!  
Mackellar Detta är ren skvallerpressdynga, och det skulle inte förvåna mig om er bror själv var skyldig till notisen, bara för att djävlas med er. Glöm den, lord Henry. Det är bara en vanlig anka eller groda.  
Henry Jag har inte kunnat glömma den.  
Mackellar Ni har väl inte gjort något väsen av den?  
Henry Jo, jag har vidtagit åtgärder.  
Mackellar Lagliga?  
Henry Nej, laglösa. Jag har fixat min broders död.  
Mackellar Lord Henry, vad har ni ställt till med!  
Henry Ännu är kanske inte allting förlorat. Vi måste rädda honom, Mackellar. Vi måste resa efter honom och rädda honom!  
Mackellar Vart då?  
Henry Uppför Hudsonfloden till Albany och bergen där norrut.  
Mackellar Adirondackbergen?  
Henry Ja.  
Mackellar Men det är ju laglöst område! Det är inte ens kartlagt! Där finns bara vilda indianer!  
Henry Dit är min bror på väg för att gräva upp sin skatt i sällskap med ett rövargäng som kommer att mörda honom så fort han grävt upp skatten. Och de är betalade av mig. Jag har själv förrått min egen broder.  
Mackellar Inte ett ord om detta till någon, lord Henry. Vi skall resa upp efter honom och rädda hans liv. Men inte ett ord till fru Alison eller er son.  
Henry Alltid lika förnuftig, Mackellar. Ni är min enda sanna barnjungfru.  
Mackellar (*suckar*) Vi skall nog reda ut det här, lord Henry, som allting annat. Gå och lägg er nu. (*hjälper honom upp och stapplar ut med honom*)  
Henry Jag har bara en önskan, Mackellar.  
Mackellar Vad då, lord Henry?  
Henry Om min bror dör där uppe till följd av mina manövrer, vill jag dö där med honom.  
Mackellar Lord Henry, ingen av er får dö.  
Henry Vi måste alla dö, ju förr desto bättre.  
Mackellar Det, lord Henry, måste jag dessvärre bestrida och av alla mina krafter söka motverka.  
Henry Ni är skoningslös, Mackellar. (*vacklar ut med honom*)

### Scen 3.

*James* Mina herrar, vi har en lång och svår väg framför oss, och vi kommer kanske att få räkna med hårt väder, men sådant klarar vi väl av, väderbitna veteraner som vi är, eller hur, kamrater?

1 Men vad är det vi ska göra egentligen? (2 stöter honom i ryggen)

*James* Utforska nya vildmarker och lägga dem för civilisationens plog, och huvudsaken är väl ändå att ni får bra betalt och att vi alla överlever för att kunna få ut lönen.

2 Men indianerna är alltid på krigsstigen i de där trakterna. De kan komma smygande om natten och skalpera oss!

*James* Just därför har jag engagerat er, för att vi ska hålla ihop och inte låta oss överraskas och störas av ovälkomna gäster. Vi måste alltid hålla vakt.

3 Ni menar "vi", lord Ballantrae.

*James* Ja. Det har ni betalt för.

4 Och den där pittoreska turbanmannen i skynkena – vilken nytta har vi av honom på en strapatsrik resa till ingenstans?

*James* Han är min betrodde betjänt. Jag behöver en sådan.

1 Duger inte vi?

*James* Mina herrar, jag har känt Secundra Dass i många år och litar på honom som på en son. Jag skulle aldrig kunna lämna honom kvar någonstans.

2 Bara vi får betalt, så....

*Mountain* Lord Ballantrae, vi köper grisen i säcken men ställer inga frågor. Är det all right?

*James* Här finns ingen gris i någon säck. Vårt avtal är skriftligt och klart, och det finns ingenting att tillägga.

3 All right, Sir, vi hänger med.

*Harris* Ni kan lita på oss som de pålitliga och erfarna pionjärer vi är.

*James* Jag begär inte annat. Kom, Secundra Dass. Vi drar oss tillbaka till vårt tält. (drar sig tillbaka med Dass.)

1 Är det säkert att han inte kan engelska?

2 Han är säkert anställd som spion för att krypa i buskarna och smyglyssna till vad vi säger.

*Harris* De talar bara hindustani tillsammans, men jag förstår hindustani och kan smyglyssna och spionera på dem.

3 Gör det, kapten Harris. Vi måste bevaka dem noga.

4 Den där smygande hindun är säkert någonstans i buskarna och smyglyssnar till oss nu.

1 De får aldrig ana att vi bara är ute efter Ballantraes skatt.

2 Om han visste att han var en död man skulle han aldrig ge sig vidare.

*Mountain* Håll käften, era slödder! Fattar ni inte, att ju lösare ni pratar, desto mer minskar våra chanser? Vi måste hålla käften! Annars blir det bara pannkaka!

3 Han har rätt.

4 Så vi får aldrig ens knysta något om att vi bara är ute efter Ballys pengar och liv.

3 Nej, just det. Håll käften då!

4 Jag har inte sagt något.

*Harris* Nej, och gör sammanledes i fortsättningen. Tystnad är vår enda garanti för att få Ballys skatt och hans ben spridda för vinden i vildmarken.

*Mountain* Ja, så är det. Inte ett ord vidare om saken, jag varnar er! Gå nu till era tält och ägna er åt era flaskor och väsentligheter i stället!

1 Ja, vi kan också behöva en sup.

*Harris* Kan lite rom vara någon till uppbyggelse och vederkvickelse?

2 Det är kapten Harris som räddar hela expeditionen.

3 Ja, han är vår egentliga ledare. Hans rom tar aldrig slut.

*Harris* Det är ett heligt livselixir; rommen får aldrig ta slut.

4 Kom nu, så går vi och tar oss ett glas!

*Mountain* Ja, men glöm inte att nyktra till sedan! (*gubbarna skingras.*)

Konstigt att den där Bally gått med på att rekvirera en sådan löser hop av dårar. Men det är hans sak. Han har ju inte rent mjöl i påsen själv. Hur kan han då väntas genomskåda skurkar? (*går*)

(*Secundra Dass kryper fram från under en buske och är alldeles upprörd och skyndar in i sin herres tält.*)

*Dass* Sahib! Sahib!

*James* Ja, vad är det, min vän?

*Dass* Jag just hört fasansfulla saker.

*James* Vad har du hört, min vän?

*Dass* Alla är bovar. Alla vet om er skatt. De vill bara låta er finna den för att sedan mörda oss och ta skatten.

*James* Så de vet alltsammans? Då måste min bror ha informerat dem. Det var dåliga nyheter. Det gör det hela mera besvärligt. Hm! Har du något förslag, Secundra Dass?

*Mountain* (*kryper fram ur skuggorna bakom tältet*) Fan också! De vet om att vi vet det! Nåväl, då är vi mera jämnsplta. Så den där Secundra Dass kunde engelska trots allt! Det var som fan! (*går*)

(*James och Dass fortsätter överlägga ohörbart men intensivt.*)

#### Scen 4.

*Henry* (*sjunger vemodigt*)

Och över hans nakna och döda ben  
den kalla och dödliga vinden ven.

Jag kan inte bli av med den där versen. Den bara mal och mal om och om igen i min skalle. Men det är inget fel på mig. Jag är frisk och tål vad som helst, men jag är så oändligt trött. Någonting säger mig att detta är min sista resa.

*Johnson* Hur är det med honom?

*Mackellar* Han är mycket melankolisk, men det är inget fel på honom annars.

*Johnson* Kan han ha druckit för mycket?

*Mackellar* Innan vi lämnade New York drack han oregerligt. Det har blivit bättre sedan vi följde med på den här expeditionen, men i stället är han helt passiv och melankolisk, nästan som paralyserad.

*Johnson* Hade jag vetat om hans tillstånd hade ni aldrig fått följa med. Det här är en viktig expedition, mitt diplomatiska ärende till indianerna och fransmännen är av högsta vikt innan kriget blossar upp igen, och jag kan inte ha någon som sinkar min expedition bara för att han inte är mentalt rustad för saken.

*Mackellar* Jag försäkrar er att han klarar sig nog.

*Johnson* Det låter övertygande men inte helt.

*Henry* Sir William Johnson, jag försäkrar er att det är inget fel på mig, och mitt ärende upp i bergen är av lika stor vikt som ert om dock av mera privat natur.

*Johnson* Får jag då fråga vad ert ärende är?  
*Henry* Jag har en bror någonstans där uppe i skogarna, och han är i fara. Jag vill gärna finna honom innan något händer.  
*Johnson* Vad kan då hända honom?  
*Henry* Han är i händerna på ett hänsynslöst gäng mördare!  
*Johnson* Det låter oförsiktigt av honom. Eller visste han inte om det själv?  
*Henry* Nej, han visste inte om det själv.  
*Johnson* Och ni vill att vi ska hitta honom, död eller levande?  
*Henry* Om vi kunde göra någonting för honom innan det är för sent vore det önskvärt.  
*Johnson* Vi skall hålla utkik. Träffar vi på andra vita män i de här trakterna måste det vara er broders gäng, ty eljest finns här bara indianer. Men vad gör er bror här uppe med ett gäng mördare?  
*Henry* Ack, det är mitt fel alltihop! (*bryter samman*)  
*Mackellar* Hans nerver är spända till smärtgränsen. Än så länge är han klok, men han har inga marginaler.  
*Johnson* Jag hoppas verkligen att inget händer och att jag slipper ångra att jag tog er med.  
*Mackellar* Det hoppas vi också, Sir William.  
*Mountain (utanför)* Hjälp! Hjälp!  
*Johnson* En ensam ropande röst från ödemarken. Det låter som ett skri från graven.  
*Mountain (som förut)* Hjälp! Hjälp! (*kommer stapplande in i upplösningstillstånd*)  
*Johnson* Det är John Mountain. Jag känner honom. En ökänd skojare. Hörde han till er broders gäng?  
*Henry (chockad)* John Mountain! Var är kapten Harris och de andra?  
*Johnson* Kapten Harris? Den ohängde skurken!  
*Mountain* De är alla döda! De är alla döda!  
*Henry (upprörd)* Döda! De får inte vara döda! (*ruskar i John Mountain*)  
*Johnson* Sansa er, karl! Låt honom berätta! (*tvingar Henry bort från Mountain*)  
*Mountain* De är alla döda! Alla utom en!  
*Henry* Min bror!  
*Mountain* Nej, Secundra Dass.  
*Johnson* Vad är det för ett besynnerligt namn? Är han indian?  
*Mackellar* Nej, indier.  
*Johnson* Är det inte samma sak?  
*Mackellar* Nej, Secundra Dass är en tvättäkta hindu.  
*Johnson* Vad tusan gör en sådan i Amerika? Har han kommit fel?  
*Henry* Menar ni att Secundra Dass lever men att min bror är död?  
*Mountain* Vem fan är ni, och vem är er bror?  
*Henry* James Durie, arvingen till Ballantrae.  
*Mountain* Ja, han är död. Han var den förste av oss som dog.  
*Henry* Omöjligt! Han kan inte vara död!  
*Mountain* Han är död.  
*Henry* Nej!  
*Mountain* Jo!  
*Johnson* Sansa er, karl, och bete er inte som en vanvetting. Den här gentlemanen, som påstår att er bror är död, måste ha träffat honom senare än ni.  
*Henry* Han kan inte vara död! Han får inte vara död! Han kan inte dö!  
*Mountain* Han är vanvettig.  
*Johnson* Precis min åsikt.

*Mountain* Men hans vanvett är inget mot vad vi har gått igenom.

*Johnson* Låt oss nu få någon fason på allt det här vanvettet. Vad hände egentligen, John Mountain? Ni måste berätta er historia.

*Mountain* Vi följde Ballantrae upp genom skogarna, men han fintade oss hela tiden.

*Henry* Berätta allt, John Mountain! Dölj ingenting! Ni hade för avsikt att döda honom!

*Mountain* Ja, kapten Harris hade uppdrag att döda honom, men kapten Harris är död. Han var den förste som blev skalperad.

*Johnson* Skalperad?

*Mountain* Ja, de blev alla skalperade om natten, en efter en.

*Johnson* Såg ni några indianer?

*Mountain* Nej, vi såg dem aldrig, vilket bara gjorde situationen mera fasaväckande. Vi märkte ingenting förrän när vi väckte varandra på morgonen bara för att finna en av oss skalperad, hans huvud en enda blodig klibbig massa, varje natt en ny, hur vi än försökte hålla vakt.... Vanligen var det nästa som skulle hålla vakten som var skalperad.

*Johnson* Ja, indianerna är sådana. De smyger ljudlöst fram som ormar, de kommunicerar med varandra med djurens egna läten så att man inte kan identifiera deras röster, och de slår bara till när de är säkra på att inte bli upptäckta. Men ni måste ha gjort något för att reta indianerna.

*Mountain* Nej, vi gjorde ingenting. Vi hade bara problem med Bally och indiern.

*Henry* Blev min bror också skalperad?

*Mountain* Nej, han var den ende som inte blev det. Han dog en naturlig död.

*Henry* Hur då?

*Mountain* Feber.

*Henry* Jag tror dig inte! Du ljuger! (*vill nästan flyga på honom*)

*Johnson* Sansa er, lord Henry!

*Mountain* Jag ljuger inte alls. Vi begravde honom själva, och indiern höll evinnerliga klagovisor efter honom.

*Henry* Jag tror dig inte förrän jag får se hans grav.

*Mountain* Följ då den galne indierns fotspår. Han vände om för att gå tillbaka till graven, antagligen för att gråta ihjäl sig efter sin herre där.

*Henry* Jag tror dig inte! Det stämmer inte!

*Johnson* Så ni kom hit ensam utan indiern, medan indiern vände om och gick tillbaka samma väg som ni flydde?

*Mountain* Ja.

*Johnson* Då var han inte rädd för indianerna.

*Mountain* Och spåret är lätt att finna. Där ligger ett lik för varje dagsmarsch.

*Johnson* Begravde ni dem inte?

*Mountain* Nej. Vi flydde i panik. Vi blev helt skräckslagna av vanvett. Vi kom bort från varandra och irrade vilse i vildmarken. Till slut var det bara jag och hinduspöket kvar. Då vände han om tillbaka medan jag fortsatte fly.

*Johnson* Ni har rätt, lord Henry. Det är något som inte stämmer med hans historia.

*Henry* Det är ju det jag säger! Min bror kan inte vara död!

*Johnson* För honom till sängs, Mackellar. Ge honom något lugnande men inte sprit. John Mountain, jag vill tala i enrum med er. Jag är säker på att det är mycket ni inte har berättat.

*Mountain* Jag har bara skisserat konturerna.

*Johnson* Nu vill jag höra detaljerna. Jag tror inte det var indianer som så metodiskt likviderade er, de nöjer sig med att skrämma vita på flykten, och lord

Henrys brors död måste säkerställas, om inte på annat sätt så genom att vi inspekterar graven, som bara ni kan leda oss till.

*Mountain* Aldrig i livet! Jag återvänder aldrig mer till det skräcklandet!

*Johnson* I motsats till er är vi en väl utrustad expedition med bara ärliga uppsåt. Kom ihåg att ni blev skonad. Det måste ha varit någon mening med det.

*Mountain* Att jag skulle komma tillbaka och berätta historien?

*Johnson* Kanske att ni skulle finna oss och få hjälp av oss. Hur som helst, vi måste gå till botten med den här historien.

*Mountain* Då måste ni gå till botten med Ballantraes grav.

*Johnson* Om den har någon botten.

*Henry (kommer tillbaka)* John Mountain, jag är inte nöjd.

*Johnson* Å nej, nu kommer han tillbaka! Fick ni honom inte i säng, Mackellar?

*Henry (påstridig)* Vad låtsades han dö av?

*Mountain* Jag förstår inte vad ni menar.

*Henry* Jag vill veta vad han dog av. Det har jag väl rätt till som hans broder?

*Mountain* Jag har redan sagt det. Feber.

*Henry* Jag accepterar det inte!

*Johnson* Lord Henry, vi börjar få nog av era excentriska infall. Det vore bäst för er själv att ni återvände till Albany med er tjänare Mackellar. Jag ställer gärna en båt till förfogande.

*Henry* Förstår ni inte! Mannen är inte död förrän han bevisas död! Så länge han inte är bevisad död kan min sons arvsrättigheter till min titel ifrågasättas!

*Johnson* Då förstår jag er situation. Äntligen börjar ni resonera logiskt. Jag föreslår ändå att ni återvänder till Albany.

*Henry* Inte så länge jag inte vet om min bror är levande eller död!

*Johnson* Men han är ju begravnen.

*Henry* Det tror jag inte förrän jag ser det! Hur såg han ut som död? Såg han ut som om han *var* död.

*Mountain* Han var blek som ett lik. Han rörde inte på sig. Han andades inte. Hindun täppte igen hans näsborrar. Och jag skottade själv igen graven.

*Henry* Ni fattar inte! Han har lurat er! Han tillhör inte denna världen, varken han eller den där svarte djävulen som var hans tjänare! Jag har själv genomborrat hans kropp med min värja och känt hans blod spruta i mitt ansikte! Jag kände själv min värja stöta mot hans revben, men han dog inte ändå! Varför skulle jag då tro att han är död nu? Jag vägrar tro det förrän jag själv sett honom ruttna bort!

*Johnson (tecknar åt Mackellar och Mountain med ett finger mot pannan och skakar på huvudet. Mountain nickar.)*

*Henry* Ni tror jag är galen och yrar, men Mackellar kan betyga att varje ord jag säger är sant! Han har sett honom begravas förut! Lämnade vi inte liket vid kandelabrarna, Mackellar? Såg vi honom inte förblöda till döds med egna ögon?

*Mackellar* Det är riktigt som lord Henry säger så till vida, att vi konstaterade att Ballantrae var död, men vi misstog oss.

*Henry* Vi får inte missta oss om igen! Förstår ni det? Den där andre mannen är en tjänsteande. Min bror hade honom med sig från Coromandel. Varför gick han tillbaka om inte för att gräva upp min levande begravde bror?

*Mountain* Nej, nu räcker det!

*Johnson* Lord Henry, vi förstår att ni är upprörd, och vi skall uttrannsaka mysteriet, om inte för annat så för att rädda hindun från indianerna. Men jag måste insistera att ni far hem!

*Mackellar* Det skulle göra honom galen på allvar.

Johnson I så fall, Mackellar, får ni ta allt ansvar för följderna av att han kommer med.

Mackellar Det är rimligt.

Johnson Gå nu och försök sova, lord Henry, även om det är omöjligt.

Mountain Jag vet hur omöjligt det är.

Mackellar Kom, lord Henry, för de andras skull. (*leder ut Henry*)

Mountain Äntligen!

Johnson Vad tror ni egentligen, John Mountain?

Mountain Jag vet inte vad jag ska tro, men jag vill gärna slippa ifrån alltsammans.

Johnson Jag kan bara hoppas att vi träffar på någon levande där uppe, vem han än är.

Mountain Det är att hoppas för mycket. Ni är väl optimistisk.

Johnson Det har man skäl att vara, om man inte tar några risker. Det garanterar jag er, att ingen mer kommer att dö under min ledning.

Mountain Var inte för säker. Känner ni inte själv hur döden smyger omkring här i varje buske? Vi står på tröskeln till vintern, och tystnaden är så tryckande i sin tigande frost att man kan höra löv falla på flera kilometers avstånd.

Johnson Jag älskar tystnaden i vildmarken. Hos människorna saknar man den.

Mountain Men här är den dödens tystnad. Det är döden som håller andan av tryckande tystnad. Den viskar ohörbart, att det enda vi vita kan vänta oss här är döden.

Johnson Tror du verkligen att dina kamrater skalperades av indianer?

Mountain Endast indianer kan göra det så skickligt tyst och omärkligt. Och de är ju på krigsstigen. Det är ju därför du är här.

Johnson Men varför skonade de i så fall dig och den där spöklike indiern?

Mountain Jag har haft med indianer att göra. Någon av dem måste ha känt igen mig och därför sett till att jag skonades. Och indiern var galen. Han gick omkring och talade högt för sig själv på sin bengaliska och vägrade lämna sin hacka ifrån sig, som han grävt ner sin herre med. Indianer rör aldrig en vansinnig.

Johnson Din förklaring verkar rimlig.

Mountain Men tyst! Hör du?

Johnson (*båda lyssnar uppmärksamt med sinnena på helspänn*) Jag hör bara tystnaden.

Mountain Jag hör något mera. Ett sällsamt ljud i dessa nejder. Nej, det är för spökligt.

Johnson Vad är det du hör?

Mountain Jag kanske bara inbillade mig. (*lyssnar igen*) Nej, det är omisskännligt. Hör ni ingenting? (*Båda lyssnar intensivt.*)

(*Först här sätts ljudet i gång som återger ett taktfast grävande i jorden. Det börjar från lägsta tänkbara volym men ökar mycket långsamt i styrka.*)

Johnson (*efter en stund*) Ja, nu hör jag någonting.

Mountain Vad skulle ni säga att det var?

Johnson Det är någon som gräver.

Mountain Precis. Det finns bara en person som kan tänkas gräva i dessa trakter.

Johnson Indiern?

Mountain Ja.

Johnson Men vad skulle han gräva efter? Ballantraes guld?

Mountain Vad annars! Därför släppte han aldrig hackan! Han visste hela tiden var guldet låg begravet! Därför återvände han till de döda!

Johnson Er tankegång förefaller logisk.

Mackellar (*kommer in*) Hör ni ljudet?

Johnson Vi har redan lyssnat till det en bra stund. Vad tror ni det är?

Mackellar Det låter onekligen spökligt.

*Johnson* Det har vi konstaterat för länge sedan.  
*Mountain* Det är hindun som gräver efter Ballantraes guld!  
*Mackellar* Tror ni det?  
*Mountain* Jag vet det! Det är enda förklaringen!  
*Henry (kommer in mycket upphetsad)* Hör ni det där grävandet? Det är min bror som gräver sig upp ur sin grav!  
*Johnson* Lord Henry, gå och lägg er! Eller måste vi binda er?  
*Henry* Tänker ni inte göra någonting? Tänker ni inte ta reda på vad det är?  
*Johnson* Det måste vi givetvis göra.  
*Mountain* Vi måste göra det genast innan det upphör!  
*Johnson* En månskensexpedition vid midnatt?  
*Mountain* Gärna det!  
*Johnson* Ni var inte så entusiastisk tidigare innan guldlet kom på tal.  
*Mackellar* Ni måste låta oss följa med.  
*Johnson* Klarar er lord av det?  
*Mackellar* Han är hans bror och närmaste anhörig.  
*Johnson* Vi bryter upp genast. Men kom ihåg, Mackellar: lord Henrys välfärd är på ert ansvar och samvete.  
*Mackellar* Jag accepterar ansvaret.  
*Johnson* Då går vi genast så fort vi samlat oss.  
*(grävandet har oupphörligt tilltagit i styrka så att det vid scenslutet nästan är påträngande. Grävandet fortsätter i nästa scen, som visar Secundra Dass ensam i månljus grävande upp sin herres grav vid skurklägret, där lik ännu ligger förfrusna kvar bland ruinerna av ett i panik övergivet läger.)*

## Scen 5.

*(Johnson med följe kommer fram.)*

*Mountain* Det är Secundra Dass!  
*Johnson* Är det resterna av ert läger, John Mountain?  
*Mountain* Ja, det första av dem. Liken ligger kvar orörda och frusna.  
*Johnson* Men vad gräver han efter vid lägret?  
*Mountain* Han gräver upp sin husbondes grav!  
*Henry (gällt)* Vad var det jag sa!  
*Johnson* Håll käften, lord Henry! Vi måste omringa platsen.  
*Mountain* För sent.  
*(Dass har hört Henrys rop och tittar sig förskräckt omkring.)*  
*Johnson (stiger fram)* Vi vill er inget ont, Secundra Dass. Kan vi hjälpa er i grävandet?  
*Dass* Ja, ja, hjälpa till! Ännu inte för sent! Alla mördare! Alla mördade! *(ser Mountain, Henry och Mackellar komma fram)* Där alla mördare! Vi ensamma mot alla mördare! Alla vill mörda husbonde! Vi försöka tusen sätt att undkomma! Vi försöka fly! Hopplöst! Vi försöka en sista utväg. Svälja tunga och begrava levande. Bra sätt i Indien. Men här kallt land och frost i jorden. Inte bra. Skynda! Hjälpa till!  
*Johnson* Förstår ni något av detta, John Mountain?  
*Mountain* Ja, jag börjar förstå. En snillrik indisk list som ingen av oss kunnat komma på.  
*Dass (pekar på Mountain)* Du mördare! Du lejd mördare! Alla lejda mördare! *(pekar på Henry och Mackellar)* Där uppdragsgivare! Ni två leja alla mördare! Alla mördare döda utom ni! Men min herre lever! *(gräver frenetiskt)*

Johnson (kallar fram några män) Hjälp honom, för Guds skull!  
(Två andra män hjälper till.)

1 Här är någon päls.

Dass Han insvept i björnfäll! Försiktigt! (gräver med händerna)

2 Vi får fram honom. Men nog verkar han död alltid.

Dass Lyfta! Försiktigt! Värma vid elden!

(De bär liket till elden, som gjorts upp. Dass börjar genast arbeta hårt med liket, ta ut stoppningarna i öron och näsborrar, göra konstgjord andning, massera hjärta och lungor, gnida, och så vidare.)

Mackellar Lord Henry, det här är inte bra för er.

Henry Låt mig få se det utsägliga och sedan dö.

Mackellar Jag råder er....

Henry (skriker) Håll käften, Mackellar! (står stirrande överspänd kvar)

Dass Han måste få mera värme. Jorden alltför kall. Vi måste ha mycket tålamod.

Johnson (till Mountain) Har han några chanser?

Mountain Jag vågar inte uttala mig om någonting mera. Allt jag känner är en utsäglig ånger....

Johnson Skägget har vuxit märkbart. Hur länge har han varit begravd?

Mountain En vecka.

Johnson Ja, han har en veckas skäggväxt. Alltså levde han när ni begravde honom.

Mountain Detta är för mycket! (går bort och börjar snyfta)

Dass (förtjust) Han slår upp ögonen!

Johnson (förbluffad) Han lever faktiskt.

Henry (hysterisk) Vad var det jag sa! Vad var det jag sa!

Johnson (strängt) Håll käften!

Dass (daddar James som en mamma, sätter honom upp) Det är över nu, Sahib! Vi har klarat det!

(Alla håller andan medan Ballantrae tittar på dem i tur och ordning. Så fixerar han slutligen Mackellar.)

James (mycket svagt men fullt distinkt) Hallå, Mackellar! (dör)

Henry (ger upp ett skri och störtar samman)

Johnson Se till lord Henry! (skyndar till Secundas hjälp)

Mackellar (har genast störtat till Henry) Han är död.

Johnson Ballantrae är också död. På riktigt den här gången. Secundra Dass, jag beklagar.

Dass Jorden för kall! Annars vi klarat det!

Johnson Vad var detta för en man egentligen, Mackellar?

Mackellar En stor spelare som alltid spelade med döden som insats. Han kunde inte vinna jämt, och det visste han. Vi älskade och beundrade honom samtidigt som vi fruktade och hatade honom.

Johnson Och lord Henry hade oturen att vara hans lillebror?

Mackellar Så kan man se det.

Johnson Vi stannar här, ty här finns mycket att göra. Här finns många döda att begrava, och de måste begravas här, ty vi kan inte ta dem med oss. Är det all right, Mackellar?

Mackellar Vi har inget val.

Johnson Jag skall hjälpa er ordna en lämplig gravsten senare.

(till Dass, som fortfarande försöker få liv i James) Secundra Dass, jag beklagar, men det är förbi.

*Dass* Nej, det är aldrig förbi. Han kommer tillbaka. (*ger upp återupplivningsförsöken och börjar storböla med huvudet mot James lik.*) Förlåt mig, herre! Allt var mitt fel!

*Mountain* (*har lyckats sansa sig*) Nej, min vän, allas fel utom ditt. Men vi har alla fått betala för det. Kom, min vän, jag skall ta hand om dig. (*tar hand om Secundra Dass*)

*Johnson* Mackellar, jag förmodar att ni har en lång historia att berätta.

*Mackellar* Ja, Sir William, nu kan den berättas, ty nu har den fullbordats.

*Johnson* Kom.

(*Alla avlägsnar sig från scenen. Endast Dass blir kvar, som fortfarande försöker med att gnugga liv i James, medan Mountain sitter på huk vid Secundras sida.*)

*Ridå.*

(*Athen 24.9.2001*)